

XALQ VA ARMIYA — BIR TAN-U BIR JON!

VATANPARVAR

IJTIMOIIY-SIYOSIIY, MA'NAVIIY-MA'RIFIY, HARBIY-VATANPARVARLIK GAZETASI

Gazeta 1992-yilning 24-iyunidan chiqib boshlagan

www.mv-vatanparvar.uz

2022-yil 28-yanvar, №4 (2963)

@vatanparvar09@mail.ru

“

Mudofaa vazirligi havo-desant xizmati mutaxassislari ishtirokida ikki haftalik o'quv yig'ini tashkil etildi. O'quvning birinchi haftasi Mudofaa vazirligi "Chimyon" tog' tayyorgarligi o'quv-mashqlar markazida olib borildi.

7-sahifa

“

"Majolis un-nafois" Alisher Navoiyning shoh asarlaridan biri sanaladi. E'tibor bergan bo'lsangiz, asarning uchinchi majlisida yetmish bir shoir haqida so'z aytiladi. Ularning katta qismi Alisher Navoiyning moddiy va ma'naviy tarbiyasini olgan yoshlar edi.

10-sahifa

OLG'A BOS, YENGIB BO'LMAS TO'SIQ YO'Q!

SHAVKAT MIRZIYOYEV: HAMMA ISLOHOTLARNI, HAMMA HARAKATLARNI JAMIYAT BILAN BIRGA QILAMIZ

Prezident Shavkat Mirziyoyev raisligida 26-yanvar kuni O'zbekistonning 2022–2026-yillarga mo'ljallangan taraqqiyot strategiyasini belgilash hamda uni joriy yilda amalga oshirish masalalari muhokamasi yuzasidan videoselektor yig'ilishi o'tkazildi.

Bugun 35 milliondan ziyod ko'pmillatli xalqimiz rivojlangan davlatlarga xos hayot darajasiga erishish, adolatli, erkin va farovon jamiyat qurishdek ulug' maqsadlar bilan yashamoqda. Shundan kelib chiqib, Shavkat Mirziyoyev o'tgan yilgi Prezident saylovida "Inson qadri uchun", "Davlat – inson uchun" degan g'oyalarni ilgari surgan edi. Ularni hayotga tatbiq etish maqsadida, aholining fikr va takliflari asosida 2022–2026-yillarga mo'ljallangan taraqqiyot strategiyasi ishlab chiqildi.

Ushbu dasturiy hujjatda yaqin va o'rta istiqbolda mamlakatimizning rivojlanish tendensiyalari qanday bo'lishi, bu boradagi ustuvor vazifalar belgilangan. "Harakatlar strategiyasidan – Taraqqiyot strategiyasi sari" degan tamoyil asosida islohotlarning uzviyligi va davomiyligini ta'minlashga alohida e'tibor qaratilgan.

Joriy yilgi "Inson qadri ulug'lash va faol mahalla yili" bo'yicha davlat dasturi loyihasi ham yangi strategiyadan kelib chiqib tayyorlangan. Ochiq muhokamalar jarayonida aholidan 17 mingdan ziyod takliflar olingan. Ular tasniflanib va umumlashtirilib, dastur loyihasi 300 dan ortiq tashabbuslar bilan to'ldirilgan.

Davlatimiz rahbari xalqimizga bunday faolligi, islohotlarga ishonchi va daxldorligi uchun minnatdorlik bildirdi.

– Inson qadri biz uchun qandaydir mavhum, balandparvoz tushuncha emas. Inson qadri deganda, biz, avvalo, har bir fuqaroning tinch va xavfsiz hayot kechirishini, uning fundamental huquq va erkinliklarini ta'minlashni nazarda tutamiz. Inson qadri deganda, biz har bir fuqaro uchun munosib turmush sharoiti va zamonaviy infratuzilma tashkil etishni, malakali tibbiy xizmat ko'rsatish, sifatli ta'lim, ijtimoiy himoya tizimi, sog'lom ekologik muhit yaratib berishni tushunamiz. Bu maqsadga erishish uchun esa dunyodagi noyob demokratik tuzilma bo'lgan mahalla instituti imkoniyatlaridan samarali foydalanish, uning vakolatlarini yanada kengaytirish, pirovard natijada mahallani jamiyatimizning hal qiluvchi bo'g'iniga aylantirish vazifasini o'z oldimizga qo'ymoqdamiz. Mahalla tinch bo'lsa, yurt tinch bo'ladi. Mahalla obod bo'lsa, butun mamlakat obod bo'ladi, – dedi Prezident.

Taraqqiyot strategiyasi 7 ta ustuvor yo'nalish va 100 ta maqsaddan iborat.

Bular:

I. Inson qadri yuksaltirish va erkin fuqarolik jamiyatini yanada rivojlantirish orqali xalqparvar davlat barpo etish;

II. Mamlakatimizda adolat va qonun ustuvorligi tamoyillarini taraqqiyotning eng asosiy va zarur shartiga aylantirish;

III. Milliy iqtisodiyotni jadal rivojlantirish va yuqori o'sish sur'atlarini ta'minlash;

IV. Adolatli ijtimoiy siyosat yuritish, inson kapitalini rivojlantirish;

V. Ma'naviy taraqqiyotni ta'minlash va sohani yangi bosqichga olib chiqish;

VI. Milliy manfaatlardan kelib chiqqan holda umumbashariy muammolarga yondashish;

VII. Mamlakatimiz xavfsizligi va mudofaa salohiyatini kuchaytirish, ochiq, pragmatik va faol tashqi siyosat olib borish.

Taraqqiyot strategiyasini joriy yilda amalga oshirish bo'yicha Davlat dasturida umumiy qiymati 55 trillion so'm va 11,7 milliard dollarlik 398 ta chora-tadbir ko'zda tutilgan.

Yig'ilishda davlatimiz rahbari barcha sa'y-harakatlar va mablag'lar har bir mahallaga aniq yetib borishi, oilalar farovonligini oshirishga xizmat qilishi kerakligini ta'kidladi.

Prezidentimiz 7 ta ustuvor yo'nalishning har biriga alohida to'xtalib, eng muhim jihatlarni aytib o'tdi.

Xususan, mahallani jamoatchilik boshqaruvi va nazoratining tayanch bo'g'iniga aylantirish, xalq bilan muloqot tizimini takomillashtirish, hududiy dasturlarni jamoatchilik fikri asosida amalga oshirish zarurligi ta'kidlandi.

Xotin-qizlarning o'qishi va ishlashi uchun imkoniyatlarni yanada kengaytirish orqali ular orasidagi ishsizlikni 2 baravarga qisqartirish mumkinligi aytiladi.

Ikkinchi yo'nalish haqida so'z borar ekan, "qonun ustuvorligi indeksi" yuqori darajada bo'lgan davlatlar qatoridan joy olish eng asosiy vazifalardan ekani ta'kidlandi. Shu maqsadda mulk huquqini ishonchli himoya qilish, ma'muriy sudlar vakolatlarini kengaytirish orqali fuqaro va tadbirkorlar huquqlarini kafolatli ta'minlash bo'yicha yangi tizim yaratiladi.

Yo'llarda xavfsiz sharoit yaratish, transport hodisalari va o'lim holatlarini keskin qisqartirish uchun harakatlarni boshqarish to'liq raqamlashtiriladi, haydovchilik guvohnomasiga o'qitish kuchaytiriladi.

Davlatimiz rahbari milliy iqtisodiyotni jadal rivojlantirish yo'nalishining ahamiyatiga atroflicha to'xtaldi.

– Hech kimga sir emas – bugun jamiyatda tinchlik va barqarorlikni saqlash, mustaqilligimizni mustahkamlash, mamlakatimizning hududiy yaxlitligi, sarhadlarimiz daxlsizligini ta'minlash eng muhim vazifa, kerak bo'lsa, masalalarning masalasi bo'lib turibdi. Faqat barqaror iqtisodiyotgina ijtimoiy muammolarni hal etish imkonini beradi, – dedi Shavkat Mirziyoyev.

Shu bois strategiyada iqtisodiyot tarmoqlarini kompleks va jadal rivojlantirish, zamonaviy ish o'rinlari yaratish va kambag'allikni qisqartirish bo'yicha ko'plab chora-tadbirlar belgilangan.

Xususan, kelgusi besh yilda yalpi ichki mahsulot hajmini 100 milliard dollardan oshirish maqsad qilingan. Sanoat mahsulotlari ishlab chiqarishni 1,4 baravar ko'paytirish va kambag'allik darajasini kamida 2 baravar qisqartirish rejalashtirilgan.

Ilm-fan va innovatsiyalar, qishloq xo'jaligiga bozor mexanizmlarini joriy etish orqali dehqon va fermerlar daromadini 2 baravar oshirib, agrar tarmoqda yillik o'sishni kamida 5 foizga yetkazish imkoniyati bor.

Shuningdek, kelgusi besh yilda iqtisodiyotga 120 milliard dollar, shu jumladan 70 milliard dollar xorijiy investitsiyalar jalb etish, eksport hajmini yiliga 30 milliard dollardan oshirish mo'ljallangan.

– Eng qiyini, bu ulkan vazifalarni hamon davom etayotgan pandemiya va global inqiroz sharoitida amalga oshirishga to'g'ri keladi. Bu bizdan katta kuch va mablag', mustahkam iroda va qat'iy intizomni, barcha imkoniyatlarni to'la safarbar qilishni talab etadi, – dedi davlat rahbari.

Ijtimoiy yo'nalishdagi asosiy vazifalar ham ko'rsatib o'tildi. Xususan, kelgusi besh yilda maktablarda qo'shimcha 1 million 200 ming o'quvchi o'rni yaratiladi hamda darsliklar yangilanadi. Davlat va xususiy bog'chalarni ko'paytirish orqali maktabgacha ta'lim qamrovi 80 foizga yetkaziladi.

Oliy o'quv yurtlarining nufuzli xalqaro reytinglarga kirishi, xususiy sheriklik asosida 100 ming o'rinli talabalar turarjoyi barpo etilishi ham muhim vazifalardan.

Shuningdek, birlamchi tibbiy xizmatlar sifatini oshirish, moddiy-texnik bazasini mustahkamlash, raqamli tibbiyotni keng joriy qilish zarurligi ta'kidlandi. Dori vositalari va tibbiy buyumlar uchun byudjetdan ajratiladigan mablag'lar 3 baravar oshirilishi belgilandi.

Ma'naviyat sohasiga oid chora-tadbirlar muhokama qilinar ekan,

12 mingdan ziyod kutubxona imkoniyatlaridan samarali foydalanish, mafkuraviy xurujlarga qarshi milliy g'oya asosida birgalikda kurashish muhimligi qayd etildi.

Jismoniy tarbiya va sport bilan muntazam shug'ullanadigan aholi sonini 33 foizga yetkazish, Olimpiya va Paralimpiya harakatini yanada rivojlantirish bo'yicha vazifalar ko'rsatib o'tildi.

Ekologiya va atrof muhitni muhofaza qilish, "Yashil makon" umummilliy loyihasini amalga oshirish masalalariga ham e'tibor qaratildi.

Mehnat migratsiyasini tizimli tashkil etish, fuqarolarni xorijiy tillar va kasbga o'rgatish, xorijdagi vatandoshlar bilan muloqotni kengaytirish bo'yicha ko'rsatmalar berildi.

Taraqqiyot strategiyasidagi yana bir muhim yo'nalish – Vatanimiz xavfsizligi va mudofaa salohiyatini kuchaytirish, ochiq va pragmatik, faol tashqi siyosat olib borishga qaratilgan.

Shu maqsadda Yangi O'zbekiston xavfsizligi konsepsiyasi qabul qilinadi. Axborot texnologiyalari bilan bog'liq xurujlarning oldini olish va kiberxavfsizlikni ta'minlash tizimi yaratiladi. Favqulodda vaziyatlarni boshqarish tizimi takomillashtiriladi. Ichki va tashqi moliyaviy oqimlarni monitoring qilish va bu bilan bog'liq xavf-xatarlarning oldini olishga qaratilgan yangi mexanizmlar joriy etiladi.

Prezidentimiz taraqqiyot strategiyasi va yig'ilishdagi topshiriqlarga doir hujjatlarni puxta ishlab chiqish, ularning ijrosi haqida keng jamoatchilikka hisobot berib borish talabini qo'ydi.

– Hamma o'zgarishlarni, dasturlarning amaldagi ijrosini odamlar kundalik hayotida har kuni sezishi kerak. Mana shu asosiy maqsad, – deya ta'kidladi Shavkat Mirziyoyev.

Vazirlar Mahkamasiga Taraqqiyot strategiyasi va joriy yilgi Davlat dasturi bajarilishini tashkil etish va nazorat qilish bo'yicha ko'rsatmalar berildi. Hokimliklarga hududiy dasturlarni ushbu hujjatlar bilan uyg'unlashtirib, keng jamoatchilik muhokamasidan o'tkazish vazifasi qo'yildi.

– Hamma islohotlarni, hamma harakatlarni jamiyat bilan birga qilamiz. Hammamiz bir kuch, bir qudrat bo'lib xalqimizga xizmat qilishimiz kerak, – dedi Prezidentimiz.

Yig'ilishda muhokama qilingan masalalar yuzasidan Bosh vazir va uning o'rinbosarlari, vazirlar, hokimlar, jamoatchilik vakillari so'zga chiqdi.

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI PREZIDENTI SHAVKAT MIRZIYOYEVNING MARKAZIY OSIYO VA XITOIY DAVLAT RAHBARLARI SAMMITIDAGI NUTQI

Hurmatli Rais Si Szinpin janoblari!
Muhtaram hamkasblar, aziz do'stlar!

Sizlarni samimiy qutlayman hamda Xitoy Xalq Respublikasi va Markaziy Osiyo davlatlari o'rtasida diplomatik munosabatlar o'rnatilganining 30 yilligi munosabati bilan bildirilgan tabrikarga qo'shilaman.

Si Szinpin janoblariga uchrashuvimiz tashkil etilgani uchun alohida minnatdorlik bildiraman.

Hurmatli sammit ishtirokchilari!

O'tgan 30 yilda O'zbekiston va Xitoy o'rtasidagi har tomonlama strategik munosabatlar jadal va barqaror tus oldi.

Hamkorligimizni yanada rivojlantirish maqsadida e'tiborni quyidagi ustuvor yo'nalishlarga qaratish muhim, deb hisoblaymiz.

Birinchii. Ipak yo'lining Iqtisodiy makonini barpo etish borasidagi tashabbusning muhim vazifasi savdo va investitsiyaviy hamkorlikni kengaytirishdan iborat.

Birgalikdagi sa'y-harakatlar tufayli O'zbekistonning Xitoy bilan tovar ayirboshlashi 30 yilda 140 karra ko'paydi. Xitoyning iqtisodiyotimizga investitsiyalari hajmi 2017-yildan buyon besh barobar ortdi.

Shu bilan birga, ushbu ko'rsatkichlar mavjud ulkan salohiyatni to'liq aks ettirmayapti.

Bugun Xitoy – bu nafaqat “global fabrika”, balki “global bozor” hamdir.

Biz Markaziy Osiyo mamlakatlari va Xitoy iqtisodiyotlarining bir-birini to'ldirib turuvchi ustunliklarini hisobga olgan holda ushbu imkoniyatlardan maksimal darajada foydalanishdan manfaatdormiz.

Markaziy Osiyo mamlakatlaridan Xitoyga to'siqlarsiz savdoni ta'minlash va tayyor mahsulotlar yetkazib berish hajmini oshirish bo'yicha manzilli choralar ko'rish, Xitoy texnologiyalarini jalb qilgan holda mintaq mamlakatlari import qilayotgan mahsulotlarni ishlab chiqarish uchun umumiy sanoat kooperatsiyasi va mahalliy lashtirish makonini shakllantirish ko'zda tutilgan Yangi “Xitoy – Markaziy Osiyo” iqtisodiy muloqoti qo'shma strategiyasini ishlab chiqishni taklif etamiz.

Ikkinchi. Transport infratuzilmasi Markaziy Osiyo va Xitoy o'rtasidagi savdo-iqtisodiy hamkorlik rivojining drayveridir.

“Xitoy – Markaziy Osiyo” yo'nalishi bo'ylab yetkazib berishda pandemiya oqibatida kelib chiqqan logistik uzilishlar mamlakatlarimizning ko'plab tarmoqlarini zarur uskunalar va xomashyosiz qoldirdi.

Bu holat ustuvor investitsiya loyihalarini amalga oshirish muddatlari va sifatiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda.

Shu munosabat bilan yuk oqimining uzluksizligini ta'minlash va transmintaqaviy logistika tarmoqlarini rivojlantirish uchun tizimli yechimlar ishlab chiqishni favqulodda muhim deb hisoblaymiz.

Shu bilan bir qatorda, “Xitoy – Qirg'iziston – O'zbekiston” temiryo'lini qurish loyihasini amaliy ro'yobga chiqarishga joriy yildayoq kirishish muhim.

Ushbu masalalarni tezkor hal qilish maqsadida Markaziy Osiyo va Xitoy mamlakatlari hukumat rahbarlarining o'rinbosarlari darajasida Muvofiqlashtiruvchi qo'mita tuzishni taklif etamiz.

Uchinchi. Pandemiya keyingi tiklanish va to'rtinchi sanoat inqilobiga jadal o'tish sharoitida raqamli texnologiyalarni keng qo'llashning ahamiyati tobora ortib bormoqda.

Xitoyning bu sohada to'plangan tajribasini hisobga olib, raqamli iqtisodiyot va savdoni rivojlantirish, elektron hukumat, blokcheyn va sun'iy intellekt texnologiyalarini joriy etish sohasidagi o'zaro manfaatli sheriklikni rivojlantirishni taklif etamiz.

Ushbu yo'nalishda amaliy natijalarga erishish maqsadida mamlakatlarimiz IT parklari negizida qo'shma “Intellektual Ipak yo'li” platformasini yaratishni taklif qilamiz.

To'rtinchi. Jamoat salomatligini saqlash va yuqumli kasalliklarga qarshi kurashish borasida mamlakatlarimiz hamkorligini mustahkamlashni muhim deb hisoblaymiz.

Juda qisqa muddatda koronavirusga qarshi O'zbekiston – Xitoy vaksinasini ishlab chiqarish yo'lga qo'yilib, ushbu vaksinaning o'n yetti millionta dozasi tayyorlangani diqqatga sazovor.

Fursatdan foydalanib, Sizga, hurmatli Si Szinpin janoblari, Xitoy Hukumati va xalqiga koronavirus infeksiyasiga qarshi kurashda O'zbekistonga beqiyos yordam ko'rsatgani uchun minnatdorlik bildiraman.

Farmatsevtika, an'anaviy tibbiyot, vrachlar malakasini oshirish va soha shifoxonalari o'rtasidagi sheriklik borasidagi hamkorligimizni kengaytirishga tayyormiz.

Umid qilamizki, tez fursatda vaksinatsiya pasportlarini o'zaro tan olish yuzasidan kelishuvlarga erishamiz.

Beshinchi. Biz kambag'allikni qisqartirish borasida izchil chora-tadbirlarni amalga oshirishga aholi farovonligini ta'minlashning eng muhim sharti sifatida qaraymiz.

Xitoyning mutlaq kambag'allik ustidan qozongan tarixiy g'alabasini yuksak baholaymiz.

Xitoy tajribasini qo'llagan holda O'zbekistonda kambag'allikka qarshi kurash bo'yicha ko'rilayotgan chora-tadbirlar bizga hatto pandemiya sharoitida yarim millondan ziyod oilalarni kam ta'minlanganlar toifasidan chiqarish imkonini berdi.

2026-yilga borib kambag'allik darajasini ikki barobar kamaytirishni maqsad qilganmiz.

Bu maqsadga erishish uchun agrar tarmoqni modernizatsiya qilish, sho'rlangan va sho'rxok yerlarda ekinlar yetishtirish, shahar va qishloq o'rtasida ishlab chiqarish zanjirlarini yo'lga qo'yishda Xitoy bilan hamkorlikni davom ettirish niyatidamiz.

Oltinchi. Pandemiya sharoitida oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash sohasida yaqin hamkorlik masalalari o'tkir zaruratga aylanmoqda.

Mazkur vazifa yechimiga aholining oziq-ovqat mahsulotlariga nisbatan tez o'sib borayotgan ehtiyojlarini qondirish bo'yicha avvaldan qo'shma chora-tadbirlarni amalga oshirish orqaligina erishish mumkin.

Shu ma'noda, BMT Bosh Assambleyasi tomonidan pandemiya sharoitida oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash bo'yicha alohida rezolyutsiya qabul qilinishi to'g'risidagi tashabbusni birgalikda ilgari surishni taklif etamiz.

Ushbu hujjatda oziq-ovqat tarmog'iga investitsiyalarni ko'paytirish va “yashil yo'laklar” yaratgan holda o'zaro yetkazib berishning samarali mexanizmlarini shakllantirish masalalari hisobga olinishi muhim, deb hisoblaymiz.

Yettinchi. “Iqlim” kun tartibini va “ekologik toza rivojlanish”ni birgalikda ilgari surish hamkorligimizning dolzarb yo'nalishidir.

2026-yilga qadar O'zbekistonda qayta tiklanuvchi energiya generatsiyasi ulushini 25 foizga yetkazish, 2030-yilgacha esa “parnik gazlari”ni chiqarishni 35 foizga qisqartirishni rejalashtirmoqdamiz.

“Yashil Ipak yo'li” tashabbusi doirasida muqobil energetika, quyosh va shamol elektr stansiyalari uchun butlovchi qismlar va uskunalar mahalliy lashtirish, tarmoq uchun kadrlar tayyorlash sohalariga Xitoy investitsiyalari va texnologiyalarini jalb qilish bo'yicha hamkorlik “Yo'l xaritasi”ni ishlab chiqishni taklif etamiz.

Sakkizinchi. Madaniy-gumanitar hamkorlikni rivojlantirish va mustahkamlash xalqlarimizning yanada yaqinlashishiga xizmat qiladi.

Madaniy-gumanitar aloqalarni mustahkamlash borasida Sizning, hurmatli Si Szinpin janoblari, tashabbusingiz rivoji sifatida kelgusi yilni “Markaziy Osiyo va Xitoy xalqlari

madaniyati va san'ati yili” deb e'lon qilishni taklif qilamiz.

Yoshlar davlatlarimiz aholisining yarmini tashkil etishini hisobga olib, akademik va talabalar almashinuvlariga, yoshlar festivallari, forumlari va sport musobaqalarini o'tkazishga alohida e'tibor qaratish muhimdir.

Hurmatli hamkasblar!

Raqobat kuchayib borayotgan va jahonning turli nuqtalarida mojarolar davom etayotgan sharoitda mintaqaviy xavfsizlikni ta'minlash, shu jumladan, “uch yovuz kuch”ga qarshi kurashish borasida yanada yaqin hamkorlikni yo'lga qo'yish muhim ahamiyatga ega.

Qozog'iston xalqining donishmandligi va Qozog'iston Prezidenti Qosim-Jomart Kemelevich Toqayevning qat'iy harakatlari tufayli mamlakatdagi vaziyat normallashtirishni bizni quvontiradi.

Xavfsizlik – bo'linmas, Qozog'istonda tinchlik – butun mintaqamizdagi barqarorlik garovidir.

Afg'onistondagi vaziyatning barqarorlashuvi va ushbu mamlakatda gumanitar inqiroz kuchayishining oldini olish ustuvor masalalarimiz qatoriga kiradi.

“Xavfsiz Ipak yo'li” konsepsiyasini amalga oshirish yo'lida Afg'oniston yo'nalishidagi sa'y-harakatlarimizni muvofiqlashtirishni davom ettirish muhimdir.

Biz xitoylik hamkorlar bilan birgalikda Afg'onistonda infratuzilmaviy loyihalarni amalga oshirishdan ham manfaatdormiz.

Hurmatli uchrashuv ishtirokchilari!

Hamkasblarim tomonidan bildirilgan barcha tashabbus va takliflarni, shuningdek, bugungi sammit yakunlari bo'yicha Qo'shma bayonotni to'liq qo'llab-quvvatlaymiz.

Ushbu hujjatda ko'p qirrali sherikligimizni yanada mustahkamlashning muhim masalalariga doir umumiy yondashuvlar o'z aksini topgan.

Diplomatik munosabatlar o'rnatilganining 30 yilligini nishonlash bo'yicha ishlab chiqilgan rejani birgalikda amalga oshirishga tayyormiz.

So'zimning yakunida bugungi uchrashuv tashkil etilgani uchun Sizga, Si Szinpin janoblari, yana bir bor samimiy minnatdorlik bildiraman hamda Sizni va butun Xitoy xalqini yaqinlashib kelayotgan Bahor bayrami – Chunsze bilan muborakbod etaman.

Xitoylik do'stlarimizga Pekindagi qishki Olimpiya o'yinlari muvaffaqiyatli o'tkazilishini tilaymiz.

E'tiboringiz uchun rahmat.

Mudofaa vazirligi "Chimyon" tog' tayyorgarligi o'quv-mashqlar markaziga uyushtirilgan galdagi safarimiz harbiy xizmatchilarning amaliy mashg'ulotlari vaqtiga to'g'ri keldi. Baland cho'qqilarning salobati, qish faslining karomati — oppoq qorda tovlanib, ko'zni qamashtirayotgan quyoshning o'tkir nurlari-yu tabiatning go'zal manzaralaridan bir hayratlansangiz, purviqor qoyalar orasidan chang'ida yeldek uchib kelayotgan jangchilar, ot ustida uloq talashayotgan mardi maydon chavandozlar, qurolini yelkasiga ilib, Vatan himoyasiga otlanayotgan harbiy xizmatchilarni ko'rib, o'n chandon hayratga tushasiz.

CHOTQOL TIZMASI

G'arbiy Tyanshan tog'larining Chotqol tizmasi etaklarida — dengiz sathidan 1 700 metr balandlikda bunyod etilgan mazkur kompleks 316 gektar maydonga ega bo'lib, 2020-yilda foydalanishga topshirilgan. Shuni alohida ta'kidlash kerakki, zamonaviy talablarga to'la javob bera oladigan markazning yaratilishi harbiylarimizning Xalqaro armiya o'yinlaridagi imkoniyatlarini karrasiga oshirib yubordi.

Bu yerda nafaqat Xalqaro armiya o'yinlariga tayyorgarlik, balki harbiy xizmatchilarning muntazam ravishda tog'li hududlardagi qiyin sharoitlarda jang olib borish bo'yicha bilim va ko'nikmalari ham mustahkamlab boriladi.

Ushbu maskanda harbiy xizmatchilar tog' tayyorgarligi bo'yicha o'z ko'nikmalarini oshirib, to'liq jangovar holatda tik qoyalarda uzoq yo'lni bosib o'tib, tog' tayyorgarligi, otish tayyorgarligi va taktik tayyorgarlik mashg'ulotlarini bajaradi. Tog'li hududlarda og'ir jangovar texnikalardan foydalanish imkoni yo'q. Shu sababli chavandozlik ko'nikmalari tog'da xizmat faoliyatini olib boradigan harbiylar uchun tayyorgarlikning asosidir.

Bundan tashqari, ayni paytda O'zbekistondagi boshqa kuch tuzilmalari harbiy xizmatchilari ham ushbu markazda muntazam mashg'ulot olib bormoqda. Harbiy yo'riqchilarning ta'kidlashicha, qish mavsumida vazifalar biroz murakkablashadi. Ana shunday sharoitda tog' to'siqlarini oshib o'tishni tezlashtiruvchi va yengillashtiruvchi vositalarni qo'llash, ekstremal sharoitlarda yashovchanlikni oshirish, shartli bemorlarga birinchi tibbiy yordam ko'rsatish va ularni tog'li hududlarda xavfsiz joyga

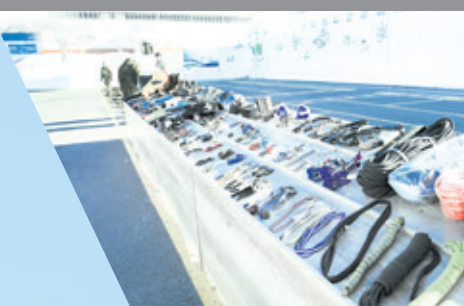

Muallif suratga olgan

ETAKLARIDA...

ko'chirish, baland tog' hududlarida o'qotar qurollardan foydalanish kabi mashg'ulotlarda harbiy xizmatchilarning professionalligi oshib, kasbiy mahorati toblanmoqda.

Shuningdek, safar davomida markazda tayyorgarlikdan o'tayotgan tog' ishg'ol guruhlarining amaliy mashg'ulotlarini ham kuzatdik. Bo'linmalar tomonidan chang'ida harakatlanib, jangovar vazifalarni bajarish, paraplanda harakatlanish, tog' sharoitlarida shartli dushman guruhini ishg'ol qilish, otlarda harakatlanish va chavandozlik mashg'ulotlari namoyish qilindi.

Ekstremal, 4–6 daraja sovuq ob-havo sharoiti, buning ustiga tizzadan oshadigan qorda harakatlanish harbiy xizmatchilarning jismoniy va ruhiy tayyorgarligini tekshirish uchun jiddiy sinov, albatta. Vatan himoyasi va shoni uchun bel bog'lagan yigitlar uchun bu sinovlar navbatdagi o'quv mashg'uloti, xolos. Xulosamiz esa tug'al: mashqda qancha qiyin bo'lsa, jangda shuncha oson bo'ladi.

Leytenant Muhammadjon XO'JAYEV,
Mudofaa vazirligi Axborot va ommaviy
kommunikatsiyalar departamenti

CHINIQISH VA

TOBLANISH UCHUN

Tinchlikka tahdid mavsum yo makon tanlamaydi. Bunday xavf-xatarlarni yengishga shay bo'lish uchun amaliy ko'nikmalar suv va havodek zarur. Toshkent harbiy okrugiga qarashli "Angren" umumqo'shin tog' poligonida navbatdagi o'quv-amaliy mashg'uloti o'tkazildi.

III darajali serjant Olim BERDIYEV

Dala-o'quv maydonining turli o'quv nuqtalarida yurt posbonlari mahorati malakali mutaxassislar tomonidan qishning ayozli, qor-qirovli kunlarida toblandi. Bu esa Vatanimiz himoyachilarining jangovar shayligini oshirib, turli vaziyatlarga shay bo'lishiga xizmat qiladi.

Mashg'ulot paytida jamoaviy birdamlikni his qilgan holda samarali harakatlanish, o'ziga birlashtirilgan harbiy texnika va qurol-aslahalarning xususiyatlarini mukammal bilish, kutilmagan vaziyatlarda tezkor va to'g'ri qaror qabul qilish malakalari sinovdan o'tkazildi. Jasur o'g'lonlardan joiz bo'lsa, nosoz holga kelgan qurol-aslahalarni jang maydonining o'zida ta'mirlab, harakatni davom ettirish talab etiladi. O'quv mashg'uloti ishtirokchilari tog' to'siqlari yo'lagida o'zlarining jismoniy kuch va intellektual imkoniyatlarini namoyish etgan holda marra chizig'iga yetib keldi.

– Ekstremal ob-havo sharoitida ham jangovar mashg'ulotlar to'xtab qolgani yo'q, – deydi kapitan Jahongir To'raqo'ziyev. – Qurolli Kuchlarimiz qudratini sifat jihatidan yuqori pog'onaga olib chiqish,

zamon bilan hamnafas holda tajribalarni boyitib borish, jang paytida samarali yo'l tutish uchun nazariy bilimlar poligonida amaliyot bilan mustahkamlanmoqda. Bu kabi mashg'ulotlar yurt posbonlarining chiniqishi, xavf-xatar kelganda, oson bartaraf etishi, pirovardida farovon hayot tarzini ta'minlash singari ustuvor maqsadlarga qaratilgani bilan ahamiyatlidir.

Jangovar mashg'ulot o'tkazilgandan keyin yovqur o'g'lonlar bilan birga harbiy qismga keldik. Toshkent harbiy okrugiga qarashli ushbu harbiy qismda besh muhim tashabbusning ikkinchi yo'nalishi bo'yicha "Kurash", "Boks" to'garaklari faoliyati yo'lga qo'yilgan ekan. To'garakda harbiy xizmatchilarning farzandlari va harbiy qismga yaqin hududda joylashgan oilalar farzandlari shug'ullanmoqda. Bolajonlarning mardlarga munosib izdosh sifatida chiniqayotgani esa kishini quvontiradi.

Leytenant
Dilshod RO'ZIQULOV,
"Vatanparvar"

Shaxsiy tarkib qachon desantlashtiriladi? Albatta, bu bevosita jang taktikasiga bog'liq. Agar noto'g'ri desantlashtirish amalga oshirilsa, buning oqibati ham shunga yarasha bo'ladi. Shu bois eng muhim va kerakli paytni ko'ra bilish, zarur holda guruh yo bo'linmani desantlashtirish jangovar vazifaning to'la-to'kis bajarilish kafolati bo'lib xizmat qiladi.

DESANTCHILAR MALAKASI OSHIRILMOQDA

Bugun dunyoda kechayotgan harbiy-siyosiy vaziyat, qolaversa, zamonaviy jang talablari har bir qo'shin turidan o'z bilim va malakalarini muntazam oshirib borishni talab etmoqda. Olib borilayotgan o'quv mashg'ulotlarini real

Mualif suratga olgan

vaziyatlarga yaqinlashtirish, ularning son va sifat uyg'unligiga ahamiyat qaratish, yangi uslub va metodikalarni qo'llagan holda shaxsiy tarkib ko'nikmasida ijobiy natijalarga erishish ustida tinimsiz ish olib borilmoqda.

Shundan kelib chiqqan holda Mudofaa vazirligi havo-desant xizmati mutaxassislari ishtirokida ikki haftalik o'quv yig'ini tashkil etildi. O'quvning birinchi haftasi Mudofaa vazirligi "Chimyon" tog' tayyorgarligi o'quv-mashqlar markazida olib borildi. Bu yerda yig'inga jalb etilgan harbiy xizmatchilar malakali yo'riqchilar yordamida o'z yo'nalishlari bo'yicha bilimlarini oshirib, sinovlardan o'tmoqda.

Dastlab yo'riqchilar tomonidan havo-desant xizmati mutaxassislarga nazariy ko'nikmalar berildi.

Shundan so'ng zamonaviy uchish apparatlaridan arqon yordamida tog'li hududlarga tushish amaliyoti amalda bajarildi. Bunda tog' arqonida tushish, yo'g'on arqonda tushish kabi vazifalar ko'rib chiqildi.

Albatta, tog'li hududlarda desantlashtirish boshqa joylarga nisbatan ancha qiyin va u ko'plab noqulayliklarni keltirib chiqaradi.

Ammo jangovar vazifa muhokama qilinmaydi, u bajariladi! Bu kabi o'quv yig'inlarida egallangan bilimlar harbiy xizmatchilar uchun dasturulamal bo'lib xizmat qilishi turgan gap.

Yig'inning ikkinchi haftasi "Markaz" desantchilar tayyorlash bazasida olib borilmoqda. Kerakli o'quv moddiy ta'minot va zamonaviy vositalar bilan to'liq jihozlangan bazada havo-desant xizmati mutaxassislari navbatdagi mashg'ulotlarga jalb etilmoqda. Bunda o'quv yig'in ishtirokchilarining mavjud yuk va odamlar uchun mo'ljallangan parashyut tizimlarini amaliy va nazariy bilish darajasi tekshiriladi.

III darajali serjant
Olim BERDIYEV

По доброй традиции
в День защитников
Родины Президент
Республики
Узбекистан, Верховный
Главкомандующий
Вооруженными Силами
Шавкат Мирзиёев
лично вручает награды
Родины представителям
силовых структур.

Орден из рук Президента – за сотни спасенных жизней

Автору довелось побеседовать с героем сразу после получения высокой государственной награды. Подполковник З.Болиев поделился впечатлениями от праздничного поздравления в связи с 30-летием образования Вооруженных Сил Республики Узбекистан и Днем защитников Родины Президента Республики Узбекистан, Верховного Главкомандующего Вооруженными Силами Шавката Мирзиёева.

– Для меня, как представителя военной медицины, доставляет огромную радость тот аспект, что глава государства особо отметил наш вклад в успех борьбы против пандемии: «В последние годы проводится огромная работа в рамках реализации благородной идеи «Народ и армия едины», – подчеркнул он. – Сегодня граждане нашей страны ощущают всестороннюю поддержку и помощь армии во всех сферах жизни. Такая сплоченность особенно ярко проявляется во

бильном медицинском отряде Центрального военного клинического госпиталя Министерства обороны Республики Узбекистан. Родился 18 апреля 1972 года в посёлке Лангар Хатырчинского района Самаркандской области. Женат, отец троих детей. В 1995 году окончил II педиатрический факультет Ташкентского педиатрического медицинского института. С декабря 2001 года служит в Вооруженных Силах Республики Узбекистан. Автор ряда статей по анестезиологии и реанимации. Врач первой категории по специальности. Награжден нагрудным знаком «За безупречные заслуги» III степени Министерства обороны Республики Узбекистан.

Подполковник медицинской службы Зокиржон Болиев удостоен столь высокой чести – получить орден «Саломатлик» II-степени из рук Президента – за активное участие в большой работе по спасению жизней наших соотечественников в трудный период пандемии COVID – 19.

Наша справка: подполковник медицинской службы Болиев Зокиржон Абдахатович, начальник отделения анестезиологии и реанимации, работающий в мо-

Вот как охарактеризовал подчиненного начальник Центрального военного клинического госпиталя (ЦВКГ) полковник медицинской службы Худайкул Рахимкулов:

– Подполковник медицинской службы Зокиржон Болиев профессионально подготовленный специалист, грамотный офицер, качественно и самостоятельно решает сложные задачи. Его выгодно отличает стремление постоянно совершенствоваться в избранной области военной анестезиологии и реанимации, это касается как теоретических, так и практических изысканий. Участвует в консультациях и клиническом анализе тяжелобольных. Любит свое дело и вносит значительный вклад в развитие современной анестезиологии и реанимации в Вооруженных Силах Республики Узбекистан.

Давно и лично зная автора этих слов как сурового и скупого на похвалу человека, могу подтвердить: чтобы заслужить столь высокую оценку офицеру и медику надо очень и очень постараться.

Он и старается. Начал с того, что участвовал в научно-практической конференции военных врачей «Актуальные проблемы военной медицины», которая состоялась 20 февраля 2020 года в Ташкенте, где выступил со своими статьями. Оказалось, готовился вовремя. Когда мир накрыла пандемия COVID-19,

медики нашей страны, как военные, так и гражданские, защитили население от наиболее опасного развития событий.

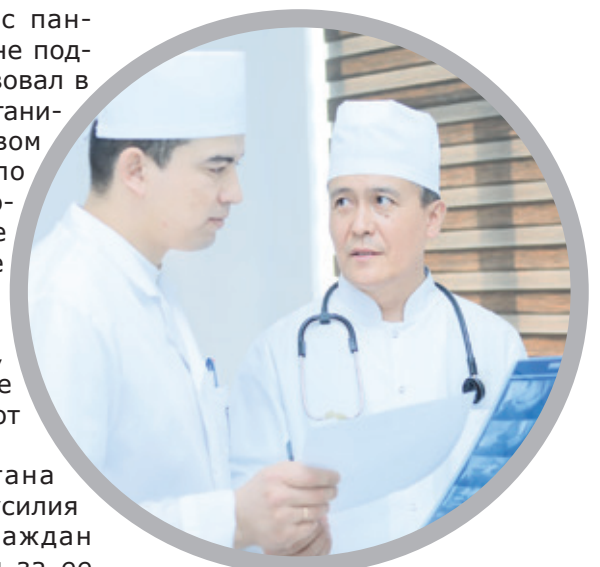
В течение 2020 года более ста пациентов прошли хирургическую анестезию и интенсивную терапию в отделении анестезиологии и реанимации Центрального военного клинического госпиталя. Оказана практическая помощь в лечении тяжелобольных военнослужащих, членов их семей и пенсионеров Минобороны.

После начала борьбы с пандемией COVID – 19 в стране подполковник З.Болиев участвовал в практических занятиях, организованных на военно-полевом полигоне. При этом с 4 по 21 апреля 2020-го был помещен на карантин вместе с военными в комендатуре Чирчикского гарнизона для наблюдения за состоянием здоровья военнослужащих, участвовавших в защите гражданского населения от коронавируса.

Руководство Узбекистана прилагало колоссальные усилия для защиты наших сограждан как внутри страны, так и за ее пределами. Например, была еще нештатная ситуация, когда согласно приказу министра обороны Республики Узбекистан 14-16 мая 2020 года офицеру З.Болиеву довелось сопровождать и оказывать помощь при перелете 186 курсантов, обучавшихся в Российской Федерации, военнослужащих и членов их семей из Москвы в Узбекистан charterным рейсом. Среди них оказался пациент, у которого диагностировали коронавирус, поэтому его привезли с соблюдением всех санитарно-гигиенических мер предосторожности.

В ЦВКГ он оказывает практические услуги по лечению тяжелобольных пациентов с коронавирусной болезнью с 12 июля 2020-го по настоящее время. Помогает и в отделении интенсивной терапии инфекционных заболеваний. На сегодня 158 пациентов в тяжелом и 64 в крайне тяжелом состоянии вышли из кризиса и выздоровели благодаря усилиям этого опытного специалиста.

Было в жизни подполковника З.Болиева еще одно серьезное испытание, когда он с отрядом военных медиков отправился помогать пострадавшим в результате стихийного бедствия на Сардобинском водохранилище. В мае-июне 2020 года в Сырдарьинской области оказывал медицинскую помощь пострадавшим от наводнения в Сардобинском, Мирзаабадском и Ак-Алтынском районах, а также военнослужащим, выехавшим для оказания практической помощи во время ликвидации последствий стихии.

время непростых испытаний – в период пандемии и при ликвидации последствий чрезвычайных ситуаций, в деле защиты нашего самого дорогого достояния – мира и спокойствия». Считаю эту награду высокой оценкой труда всего коллектива мобильного медицинского отряда Центрального военного клинического госпиталя Министерства обороны Республики Узбекистан.

Немного подумав, собеседник еще добавил:

– Не считаю себя большим героем, я просто выполняю свой долг перед моей Родиной, Республикой Узбекистан, которая меня вырастила, обучила, перед нашим народом, радуюсь тому, что могу внести вклад в построение нового Узбекистана, устремленного в будущее. И мне было очень приятно, что Президент лично вручил мне высокую награду Родины. Слова главы государства о том, что единство народа и армии ярко проявилось в период пандемии, придают новые душевные силы для служения Отчизне.

Действительно, в целом широкое празднование 30-летнего юбилея образования национальной армии в столице и во всем Узбекистане показало высокую степень единства армии и народа, умеющего ценить ратный труд защитников Родины.

Аблай КАМАЛОВ,
корреспондент газеты
«Янги Ўзбекистон» – «Правда Востока», специально для
газеты «Vatanparvar».

Под человеческим достоинством мы понимаем создание достойных условий жизни и современной инфраструктуры для каждого гражданина, доступа к квалифицированному медицинскому обслуживанию, качественному образованию, социальной защите, здоровой экологической среде.

Шавкат Мирзиёев

NATIJANI VAQT KO'RSATADI

Armiya yigitlik burchini o'tayotgan o'g'lonlar uchun katta hayot maktabini o'taydi. Bu maktab saboqlarini olib qaytgan yigitlar bilan suhbatlashsangiz ular harbiy xizmat mobaynida yanada chiniqib, toblanganliklarini ta'kidlashadi. Mardlik, shijoat, sadoqat va fidoyilik tuyg'usi, mas'uliyat hissi aynan shu davrda shakllanganini e'tirof etishadi. Eng muhimi, muddatli harbiy xizmat o'g'lonlarimiz hayotida, shu bilan birga orzu-umidlarida ham katta o'zgarish yasamoqda.

Islohotlar sabab milliy armiyamizda qator yangilanishlar amalga oshirildi, yangicha an'analar joriy etildi. Bugun Qurolli Kuchlarimiz saflarida xizmat qilish uchun yoshlarimizga katta imkoniyatlar yaratilgan. Ana shunday imkoniyatlardan biri, muddatli harbiy xizmatchilarga harbiy qism qo'mondonligi tomonidan beriladigan tavsiyanomadir. Uni qo'lga kiritgan yoshlar Prezidentimizning tegishli qarori va farmoniga muvofiq, respublikamizdagi oliy harbiy ta'lim muassasalariga o'qishga kirishda test sinovlari natijalariga ko'ra to'plagan ballarining 50 foiz miqtorida qo'shimcha ball shaklidagi imtiyoz, shuningdek, oliy ta'lim muassasalariga qabul parametrlaridan tashqari ajratiladigan alohida qabul ko'rsatkichlari doirasida tanlovda ishtirok etish huquqiga ega bo'ladilar. Buning uchun askarlar a'lo darajada xizmat qilishlari bilan birga chuqur bilim sohibi bo'lishlari ham talab etiladi. Chunki tavsiyanomaga nomzodlarning bilimlari O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Davlat test markazining yetakchi mutaxassislari ishtirokida o'tkaziladigan jiddiy sinovlarda sinalladi.

Mudofaa vazirligi qo'shinlarida harbiy xizmatni o'tayotgan muddatli harbiy xizmatchilar tavsiyanomaga ega bo'lish uchun belgilangan tartibda ana shunday test sinovlari topshirdilar. Jumladan, Toshkent harbiy okrugiga qarashli harbiy qism va muassasalarda xizmat qilayotgan askarlar uchun imtihonlar Toshkent davlat agrar universitetida bo'lib o'tdi.

– Test savollarining umumiy soni 100 tani tashkil qiladi. Shundan 40 tasi jangovar tayyorgarlik, 20 tasi ma'naviy-ma'rifiy tayyorgarlik, 10 tasi matematika faniga, yana 10 tasi fizika faniga oid va qolgan 20 tasi mantiqiy savollardan iborat. Testni yechish uchun 3 soat vaqt ajratilgan. Imtihon o'tkazilayotgan har bir auditoriyada auditoriya rahbari va kuzatuvchilar askarlarni test savollari bilan tanishtirib, javoblar varaqasini qanday to'ldirish kerakligi haqida batafsil ma'lumot beradi va auditoriyani nazorat qilib turadi, – deydi Davlat test markazi bosh mutaxassisi Nigmatjon Xadjidinov. – Darhaqiqat, muddatli harbiy xizmatdan so'ng oliy va oliy harbiy ta'lim muassasalariga o'qishga kirish istagida bo'lgan yoshlar uchun tavsiyanoma muhim ahamiyatga

ega. Lekin bunday muhim imtiyozga intellektual salohiyati, jangovar mahorati yuksak o'g'lonlarga ega bo'ladi. Shuni mamnuniyat bilan qayd qilish o'rinli, bugun Qurolli Kuchlarimiz safida yigitlik burchini o'tayotgan o'g'lonlarimizning bilim darajasi nihoyatda yuqori. Men buni ko'p yillik kuzatishlarimdan kelib chiqib aytayman. Askarlarning tartib-intizomi, ulardagi faollik, bilimi, salohiyati meni juda quvontiradi. Ular nafaqat jangovar tayyorgarlik, balki ma'naviy-ma'rifiy va mantiqiy test savollariga ham qiynalmasdan javob topishyapti. Ko'pchilik yigitlar belgilangan muddatdan oldin javob varaqalarini topshirishdi. Demakki, harbiy qism va muassasalarda askarlar uchun yaratilgan shart-sharoitlar, adabiyotlarga boy kutubxonalarning mavjudligi, eng asosiysi, har bir yigitning qalbida ona yurtga bo'lgan muhabbat va sadoqat hissining kuchliligi, ularning ma'rifatga, bilimga chanqoqligi test sinovlari mobaynida yaqqol namoyon bo'ldi.

Hash-pash deguncha belgilangan muddat yakuniga yetib test sinovlarini topshirish uchun auditoriyalarga kirgan muddatli harbiy xizmatchilar birin-

ketin chiqib kela boshladi. Fursatdan foydalanib ularni suhbatga tortdik.

– Test sinovlariga astoydil tayyorgarlik ko'rdim. Shuning uchun berilgan savollar men uchun qiyinchilik tug'dirmadi. Shu kunga qadar o'qiganlarim, o'rganganlarim bugun asqatganidan xursandman, – deydi Jizzax viloyatining Zarbdor tumanidan muddatli harbiy xizmatga chaqirilgan Umid Yakubov. – Men kelajakda huquqshunos bo'lish istagida edim. Lekin armiyada o'tgan vaqt davomida harbiy sohaga mehirim ortdi. Shuning uchun bu yil Qurolli Kuchlar akademiyasiga o'qishga kirmoqchiman. Safdoshlarim orasida ham hayotini harbiy soha bilan bog'lamoqchi bo'lganlar ko'p. Kelajakda Vatan himoyachilari safida yurtim koriga yarasam deyman.

– Men esa Chirchiq oliy tank qo'mondonlik-muhandislik bilim yurtiga o'qishga kirmoqchiman, – deydi yana bir suhbatdoshimiz Murodali Ismonov. – Maqsadim qat'iy. Orzuimga erishish uchun shu kungacha kutubxonada bilimlarimni mustahkamladim. Bugungi test sinovi ham hayotimda muhim ahamiyat kasb etadi. Unda berilgan savollarga javob berish asnosida olgan bilim va ko'nikmalarimni yana bir bor sinovdan o'tkazdim.

Oddiy askar Akbar A'zimov Samarqand viloyatining Ishtixon tumanidan. Tirishqoq askarlardan biri. U bu yil Toshkent axborot texnologiyalari universitetiga hujjat topshirmoqchi. Akbarning aytishicha, harbiy xizmat uning ham hayotida muhim ahamiyat kasb etibdi. Mashg'ulotlar davomida chiniqibdi, toblanibdi va eng asosiysi, ma'nan va jismonan kamol topibdi.

– Har bir insonning o'z oldiga qo'ygan orzu-niyatlari bo'ladi, – deydi u biz bilan suhbatda. – Agar inson astoydil harakat qilsa, ularning amalga oshishi shubhasizdir. Men ham har doim mana shu aqidaga amal qilaman. Bugungi test sinovlariga jiddiy tayyorgarlik ko'rdim, bilmaganlarimni o'rgandim, ko'proq kitob mutolaa qildim. Shu sababli bo'lsa kerak, testda berilgan savollarga javob topishda biror bir qiyinchilikka duch kelmadim. Natijani esa vaqt ko'rsatadi.

Bu kabi test sinovlari respublikamizning barcha viloyatlarida o'tkazildi. Imtihonlarni o'tkazishda belgilangan karantin qoidalariga amal qilindi.

Mayor
Gulnora HOJIMURODOVA

BUYUK HOMIY

BU YIL BUYUK MUTAFAKKIR OLIM, SHOIR VA DAVLAT ARBOBI ALISHER NAVOIY TAVALLUDIGA 581 YIL TO'LADI. ASRLAR O'TSA-DA, O'Z IJODI ORQALI QALBLARDA YASHAB KELAYOTGAN AJDODIMIZ HAQIDA TARIXCHI OLIMLARIMIZ, YOZUVCHI VA JURNALISTLARIMIZ KO'PDAN KO'P TARIXIY ASARLAR, MAQOLALAR YOZISHGAN. ULARDA BUYUK MUTAFAKKIRIMIZNING ADABIYOT RIVOJIGA QO'SHGAN HISSASI HAQIDA MUHIM MA'LUMOTLAR UCHRAYDI. ZERO, NAVOIYNING ADABIY MEROSI MA'NOLAR DENGIZIGA O'XSHAYDI. BU DENGIZGA TERAN NAZAR SOLSANGIZ U SIZGA BEHISOB INJU, DUR-U JAVOHIRLARNI TAQDIM ETADI. BIZ QUYIDA ODATIY YONDASHUVDAN BIROZ CHEKINGAN HOLDA, ALISHER NAVOIYNING NAFAQAT IJODI, BALKI UNING SHAXSI, SHOGIRDLAR TARBIYASI, BUNYODKORLIK ISHLARI HAQIDA MA'LUMOT BERISHNI LOZIM TOPDIK.

Ma'lumki, "Majolis un-nafois" Alisher Navoiyning shoh asarlaridan biri sanaladi. E'tibor bergan bo'lsangiz, asarning uchinchi majlisida yetmish bir shoir haqida so'z aytiladi. Ularning katta qismi Alisher Navoiyning moddiy va ma'naviy tarbiyasini olgan yoshlar edi. Navoiy kamtarligi sababli bu xususda so'z ochmagan. Ammo bu haqidagi ma'lumotlarni zamondoshlarining bizgacha yetib kelgan asarlaridan bilib olish mumkin. Xossatan, Xondamir, Mirxond, Vosifiy kabi tarixchilar hazrat Navoiyning ko'plab madrasalar, shifoxonalar, ko'priklar, yo'llar qurdirgani, shu bilan birga iqtidorli yoshlarni o'z qanoti ostiga olgani haqida yozishgan.

SAYFIY

Alisher Navoiyning iqtidorli shogirdlaridan biri Sayfiydir. Vosifiy esdaliklarida yozishicha, Sayfiy yoshligida o'qish va ilm olish maqsadida Buxorodan Hirotga boradi. U yerda Navoiyning madrasasida ta'lim oladi. Navoiy Sayfiyning favqulodda qobiliyatini ko'rib, tarbiyasiga alohida e'tibor beradi. Afsuski, zakiiy shoir va kuchli muammochi (muammo – o'zbek mumtoz adabiyotida she'riy janr) bo'lib yetishgan Sayfiy o'z shuhratidan mag'rurlanib, ichkilikka berilib ketadi. Navoiy "Majolis un-nafois"da Sayfiyning boshiga tushgan kulfatlar haqida yozarkan, uning bu holatdan chiqib ketishida o'zining yordami bo'lganini sezdirmaydi. Aksincha, Sayfiyning Buxorodan Hirotga borgani, ma'lum fanlarni o'zlashtirgani, tahsil olayotgan paytlarida she'rlar mashq qilgani va buning ortidan shuhrat topgani, masalgo'ylikda yuqori cho'qqiga chiqqani va muammo san'atida ham bilimdonligini ta'kidlab, shu orqali uning yetuk qobiliyat egasi ekanligiga urg'u beradi. Ammo Navoiy haqiqatgo'y edi, Sayfiyning sarxushlikda rasvo ishlar qilgani, keyinchalik ichkilikdan qutulganini ham yozadi. Sayfiyning ijodiga omdalar tilab, so'zini tugatadi.

OSAFIY

Osafiy ham Navoiyning soyasida tarbiya topgan yoshlardan edi. Navoiy "Majolis un-nafois" asarida Osafiy kuchli qobiliyat egalaridan birilgini, shirali ovozi va she'r yozishda ham o'ziga xos iqtidori borligini ta'kidlaydi. Shu bilan birga uning adabiy ishda o'ta yalqovligini tanqid qiladi. Chindan ham Navoiy o'z shogirdlariga nafaqat yordam qo'lini cho'zgan, balki ularning yurish-turishlarini ham kuzatib, tanbehlar bergan. Navoiyning shaxsiyatini ochib beruvchi Xondamirning "Makorim ul-axloq" asarida naql qilinishicha, bir kun Osafiy odati bo'yicha Navoiyning yoniga kelganda, Navoiy unga nasihat qilib, shunday deydi:

– Men senga hayron qolaman. Iste'doding yuqoriligi va zehningning o'tkirligiga qaramasdan, she'r yozish bilan kam shug'ullanasan, barcha vaqtingni keraksiz ishlarga sarflab yurasan.

Bunga javoban u:

– Shu paytlarda ko'proq she'r yozishga mashg'ul bo'lyapman. Masalan, kecha tunda ikki aqchalik sham yonib bitguncha ikki yuz bayt she'r yozdim, – deydi.

Shunda ul hazrat hazillashib, lutf qiladi:

– Unda yozgan she'rlaringning har yuz bayti bir aqcha ekanda.

Alisher Navoiy bu mutoyiba orqali Osafiyga adabiyotda ko'p ishlashdan maqsad ko'p narsa yozish bo'lmay, balki yozilayotgan narsaning ustida qunt bilan ishlash ekanligini tushuntirmoqchi bo'ladi.

BUNYODKORLIK ISHLARI

Tarixdan ma'lumki, Navoiy nafaqat adabiyot bilan mashg'ul bo'lgan balki jamoat ishlariga ham o'zining katta hissasini qo'shgan. O'zining shaxsiy mablag'ini, jamg'argan pullarini masjid, madrasa, xonaqolar qurishga sarflaydi.

Ulug' tarixshunos olim Xondamir o'z asarida Navoiy qurdirgan rabotlarning soni qirqdan ziyod, hovuzlar o'ttizga yaqin, ko'priklar yigirmadan ortiq, hammomlar soni to'qqizta bo'lganini yozadi. O'sha vaqtda qurilgan madrasa va xonaqolar o'zining g'oyat chiroyli bezaklari bilan betakror edi. Unda ulug' insonlar talabalarga ilm ulashardilar. Masalan, "Ixlosiya" madrasasida Amir Burxoniddin Ataulloh Nishopuriy, Qozi Ixtiyoriddin Hasan Turbatiy, Amir Murtoz va Mavlono fasih ul-millat va-d-din Muhammad Nizomiy, "Xalosiya" xonaqohida Amir Jamoliddin Ataulloh Asiliy va Amir Sadriddin Mashhadiy dars berardi.

"VAQFIYA" MA'LUMOTLARI

Alisher Navoiyning bunyodkorlik ishlari haqidagi haqqoniy ma'lumotlar uning "Vaqfiya" asarida ham bor. Asarda "Ixlosiya", "Shifoia" madrasalari, "Xalosiya", "Jamoatxona" va "Ziyoratgoh" xonaqolari haqida batafsil yozilgan.

"Va "Ixlosiya" madrasasi o'rtusida bu xonaqohg'akim, imorati har nav riyo va g'ashdin xoli erdi va xotirg'a ko'p taraddudin xalos berdi: "Xalosiya" ot qo'ydim".

Navoiy vaqfdan kelib tushgan barcha mablag'larini sarflash tartibini "Vaqfiya" asarida shunday yoritadi: "Men shunday sharoit qildimki, mutavalli (vaqfdan kelib tushgan mablag'ni boshqarish uchun tayinlangan kishi) har yili yuz po'stin, yuz kapanak, yuz bo'r q, yuz kafsh, yuz ko'nglaklarni sotib olib, har mavsumda munosib bo'lgan kishilarga tarqatadi. Madrasa, masjid va xonaqolardagi shart-sharoitlarni yaxshilash, kundalik ehtiyojlar va boshqa masalalar uchun yiliga to'rt yuz oltin ajratiladi".

SAXIYLIGI

"Makorim ul-axloq" asaridagi hikoyatga ko'ra, hijriy qamariy 905-yilda shahzoda Muhammad Muhsin Mirzo mamlakatning ayrim ehtiyojlari uchun Sabzavor qal'asiga ma'lum miqdorda g'alla xaxirasi uchun soliq soladi. Ammo xalq uchun bu og'ir masala edi. Shunda noiblardan biri, shu shaharda Hazrat sultonning yaqin kishisi, ya'ni Navoiyning ko'p g'allasi bor ekan. Agar imkoni bo'lib o'sha g'alladan zarur miqdorda qarz olib tursak, keyin qaytargan bo'lardik, deydi. Ammo shahzoda shunday javob beradi: "Ul zotning g'allalaridan bir qismini olish uyoqda tursin, hatto unga hech kim to'g'ridan-to'g'ri nazar tashlay olmaydi", deydi. Bu gaplar ulug' zot Navoiyning quloqlariga yetib borib, Sabzavorda qancha g'allasi bo'lsa, hammasini tortiq qiladi.

Mana shu qisqa ma'lumotlarning o'zi ham hazrat Alisher Navoiyning ulug' bir Shaxs – Buyuk Homiy ekanligini bildiradi.

Muattar MELIYEVA,
"Vatanparvar"

Шавкат МАХБУБОВ:

«Хар ким ўз юкини ўзи кўтариши керак»

Ўзбекистонда хизмат кўрсатган маданият ходими, Мудофаа вазирлиги ҳузуридаги Жамоатчилик кенгаши аъзоси, кино ва телевидение режиссёри Махбубов Шавкат Гулямович 80 ёшга тўлди. Мамлакатимизда ҳарбий мавзуда илк бор суратга олинган кўп қисмли «Сардор» ва унинг давоми бўлган «Остона», «Сардор-2», «Сардор-3» номли бадий фильмлар режиссёри Шавкат Махбубовни миллий армиямиз қўшинларида хизмат қилаётган ҳарбийлар яхши танийдилар. Чунки уларнинг кўпчилиги ушбу бадий фильмларни кўриб, ҳарбий касбни танлаган.

ИЛК ТАНИШУВ

Устоз билан 1996 йил Мудофаа вазирлиги ҳарбий студиясига ишга келганимда танишганман. Ҳарбий студия жамоасининг асосий вазифаси Ўзбекистон телевидениесининг «Ватанимга хизмат қиламан!» деб номланган кўрсатувини тайёрлаш эди. Ижодий жамоа уч киши, телевидениенинг техник ходимлари қўшилса, беш, етти киши. Ҳафтанинг тўрт кун сафарда ўтар, икки кун сценарий ёзиш ва монтаж ишларига кетар, бир кун дам олиш бўлар, якшанба кунлари ҳарбийлар фаолиятига оид муҳим тадбирлар бўлмаса агар. Душанбадан яна «ҳайё-хуйт», узоқ ва яқин сафарларга отланардик. Техник имкониятларни ҳисобга олмганда жамоа самимий ишларди. Бунда Шавкат аканинг бир гапи, яъни ҳар ким ўз юкини ўзи кўтариши керак, деган сўзлари бизга қувват берарди.

1970 ЙИЛДАН МУСТАҚИЛ РЕЖИССЁР

1960 йилда Тошкент театр ва санъат институтининг кечки бўлимига ўқишга кирган Шавкат Махбубов Чкалов номидаги авиазаводнинг ишчиси эди. Ўртада муддатли ҳарбий хизматни

ўтаб қайтганидан сўнг 1968 йилда институтнинг «драма ва кино актёри» мутахассислигини эгаллаб, 1969 йилдан Ўзбекистон телевидениесининг «Ёшлик» студиясида режиссёр ассистенти вазифасида меҳнат фаолиятини бошлади. Мустақил режиссёр сифатида 1970 йилдан «Советский воин» – «Совет жангчиси» номли кўрсатувни тайёрлаш жараёнида ҳарбийлар фаолиятига бағишланган телетеатр ташкил қилиб, бир неча телепостановкалар тайёрлайди. «Ўзбектеелефильм» студиясида халқ артисти Бернора Қориева ижодига бағишланган «Мен – балерина», Туркистон ҳарбий округи тўғрисида «Жанубий истеҳком», Орол денгизи фожиаларига доир «Орол атрофида» номли ҳужжатли фильм (бу фильм «Инсон ва денгиз» номли XI халқаро фестивали дипломига сазовор бўлган) лар муаллифи Ўзбекистон Республикаси мустақиллигининг 1 йиллиги муносабати билан илмий-оммабоп ҳужжатли фильмлар киностудиясида Ўзбекистон Қуроли Кучлари ҳақидаги биринчи «Қасамд қиламан!» ҳужжатли фильмини тасвирга олади.

БОШ РЕЖИССЁРЛИКНИ ТОПШИРИШ

1993 йилда Ўзбекистон телевидениесининг бош режиссёри лавозимига тайинланган Махбубов хотираларини шундай баён қилади:

– Шу йилдан раҳбариятнинг топшириғи билан Ўзбекистон Қуроли Кучлари фаолиятига бағишланган теледастурларни ташкил этиш масалалари билан шуғулландим. 1994 йил ўзбек ҳарбийларининг ҳаёти, жанговар тайёргарлик машғулотларига бағишланган «Ватанимга хизмат қиламан!» номли биринчи кўрсатув эфирга узатилди. Ҳафтада бир марта бир соат намойиш этиладиган кўрсатувга доимий режиссёр тайинлаш масаласи кўтарилди. Чунки ёш режиссёрлар дала машқлари майдони ёки танкодромлардан бир неча репортажлар тайёрлаганидан сўнг кейинги кўрсатувни тайёрлашни рад қила бошлади.

Бу мавзуга қизиқишим ортиқ бўлгани учун раҳбариятга телерадиокомпаниянинг бош режиссёрлигини топширишим ва ҳарбий мавзудаги теледастурга мени режиссёр этиб тайинлашларини сўраб, ариза киритдим. Аризам қабул қилиниб, 1994 йилдан бошлаб, «Ватанимга хизмат қиламан!» кўрсатувни менга топширилди.

ҚАНДАЙ БЎЛИШИ КЕРАК?

Мустақилликнинг илк йиллари, армиямиз ҳам энди-энди оёққа тура бошлаган пайтлар. Ҳарбий қисм ва муассасаларда, ҳарбий хизматчилар орасида собиқ Иттифок армиясидан қолган «анъаналар», яъни тартибсизлик, бўйсунмаслик, низом қоидаларини қўпол тарзда бузиш ва бошқа салбий ҳодисалар содир бўлиб турарди. Шундай шароитда «Ватанимга хизмат қиламан!» кўрсатувини тасвирга олиш ишлари ҳам осон кечмасди. Гоҳида томошабинлардан ёки кўча-кўйда «Нега муаммолар ҳақида кўрсатмайсизлар?» деган танбехларни ҳам эшитардик. Бу сўровларга Шавкат аканинг жавоби битта бўларди: «Биз айнан ҳозир армия қандай эмас, қандай бўлиши кераклигини

кўрсатишимиз керак», дерди. Бу сўзларда эндигина шаклланаётган армиямиз тўғрисида халқимизда ижобий фикрни уйғотиш, шундоқ ҳам муаммоларга кўмилиб ётган аҳолини чалғитиш ва ўз ҳимоячиларига нисбатан ишончсизликни пайдо қилиш керак эмас, деган маъно бор эди.

1997 йиллар эди, чамамда, бир ҳарбий қисмда тревога бўйича ҳаракатланиш ва жанговар тайёргарлик машқларини тасвирга олишимиз керак. Режиссёр Шавкат Махбубов тасвирчи ишларини режалаштириш, техника воситалари ва шахсий таркиб ҳаракатлари йўналишларини аниқлаш мақсадида штаб бошлиғи билан суҳбатлашяпти. Устозимиз масъул офицерга жанговар техника ва муҳандис-сапёрлар ҳаракати ҳақида ўз мулоҳазаларини билдирди ва қурилманинг ҳарбий техник тавсифи ҳақида ҳам гапириб, ўз фикри тўғрисида асослади. Штаб бошлиғи: «Сиз буларни қаердан биласиз?» дея ҳайрон қолди. Шу пайтда Шавкат ака айтган «Қўшин турлари ва уларнинг вазифаларини икки киши мукамал билади, шулардан бири мен», деган ҳазиломуз гапини ҳозиргача кулиб эслайдилар.

30 ЙИЛ ҲАРБИЙЛАР БИЛАН БИРГА

Шавкат Махбубов 2006 йилгача Ўзбекистон Қуроли Кучлари фаолияти ҳақида ўнлаб кўрсатувлар тайёрлади. Уларда миллий армиямизнинг тикланиш ва ривожланиш жараёнлари, халқаро ҳарбий ҳамкорликлар, яъни 1996, 1997, 1998, 1999, 2000 йилларда ўзбек ҳарбийларининг Америка Қўшма Штатлари, Норвегия, Ҳиндистон ва бошқа давлатларда ўтган машғулотлардаги иштироки, 1997, 1998 йилларда ўтказилган «Марказий Осиё батальони» машқлари, мамлакатимиздаги ҳарбий ислохотлар жараёнлари кенг ёритилди.

Сафарлар давомида устозимиз Қуроли Кучларимиз фаолияти ҳақида бадий фильм тасвирга олиш нияти борлигини кўп гапирарди. Ниҳоят, бу орзу 2000 йил амалга ошди. Шу йили «Ўзбекфильм» буюртмасига асосан таниқли киносценарист Юсуф Розиков сценарийси асосида мамлакатимизда ҳарбий мавзудаги биринчи кўп қисмли «Сардор» бадий фильми суратга олинди.

1997 йил Ўзбекистон Республикаси Президенти фармони билан, «Ўзбекистонда хизмат кўрсатган маданият ходими» унвони, 2006 йил «Шуҳрат» медали билан тақдирланган кино ва телевидение режиссёри Шавкат Махбубовнинг ижодий ишлари «Олтин қалам» миллий мукофоти ҳамда бир неча кўрик-танловларда кино санъати асарлари бўйича 1-ўринга муносиб топилди.

Ўтган даврда «Ўзбеккино» миллий агентлигининг ҳужжатли фильмлар киностудияси буюртмаси билан Махбубов режиссёрлигида Ўзбекистон Қуроли Кучларининг 20 ва 25 йиллигига бағишланган «Ватанга хизмат – муқаддас бурч», «Сенинг учун яшарман!», Ўзбекистон олий ҳарбий авиация билим юрти фао-

лиятига бағишланган «Лочинлар» ҳамда «Аскарлар куйлаганда» номли ва бошқа мавзуларда ўнлаб яқин ҳужжатли фильм тайёрланди. Бугун улар «Ўзбеккино»нинг олтин фондидан жой олган.

Устозимиз Қуроли Кучлар Моделлаштириш ва симуляция бўйича махсус марказидаги иш фаолиятида, машғулотларда фойдаланиш учун ўнлаб ҳужжатли ва ўқув фильмларини яратди. Бу жараёнда «Профессионал киномутахассисларсиз ҳарбий ўқув фильм яратиш имкониятлари» номли қўлланма ҳам ёзилди.

Шавкат Махбубов Санъат институтида ҳам бир муддат бўлажак режиссёрларга сабоқ берган. Шогирдларидан бири кинорежиссёр Сарвар Каримов «Сеҳрли қалпоқча», «Сарвқомат дилбарим» каби бадий фильмлари билан тилга тушган. Яна бири Жонибек Жуманов устоз изидан бориб, Мудофаа вазирлиги Ахборот ва оммавий коммуникациялар департаментида режиссёр, армиямизнинг бугунги куни ҳақида кўрсатув ва фильмлар тайёрламоқда.

САКСОН ЁШ НИМА БЎПТИ...

«Оила мустаҳкам бўлиши керак. Шундагина ишингда барака, омад ва олдинга силжиш бўлади», деб уқтиради Шавкат Махбубов шогирдларига. Ҳақиқатан шундай. Устозимизнинг оиласига, келин-қўни-қўни Машқура опага кўпчилик ҳавас қилади. Фарзандлари – шифокор, журналист, режиссёр... набиралари ҳам ўз касбининг моҳири даражасига етган. 80 ёшни қаршилаб эъзозда юрган бобо билан буви ҳалигача бир-бирини севади, боладек авайлайди, меҳр кўрсатади.

Улуғ ёш билан қутлаш мақсадида уйига боришимизни эшитган устоз шаҳарда касаллик кўпаяётганини, қоидаларга риоя қилиб, бир-биримизни эҳтиёт қилишимиз кераклигини эслатади. «Саксон ёш нима бўпти, ҳали олдинда 90, 100 ёш бор», дейди кулиб.

Айтганингиз келсин, шу ёшларда ҳам сизни қутлаш насиб қилсин, Устоз!

Пойтахтдаги 161-умумтаълим мактави муаллималаридан бирига эсдалик нишони топширилиши муносабати билан газета саҳифаларида ёритишимиз сўралибди. Айтилган вақтда мактабга етиб бордик. Мазкур мактаб ҳарбий шаҳарча ичида жойлашганлигини кўриб, «Ўзбекистон Қуролли Кучларига 30 йил» эсдалик нишони топширилса керак, дея кўнглимдан ўтказдим.

ВАФО ВА САДОҚАТ УЧУН

Мактаб ҳовлисида Мудофаа вазирлиги ҳарбий оилалар билан ишлаш бўйича бош мутахассиси Зулфия Мансурова, етакчи мутахассис Ҳилола Ҳамроева ҳам келибди. Бу мактаб... Келинг, мактаб ҳақида гапирмай қўяқолайлик. Фақат бир нарса: негадир муаллимлар орасида эркаларни кўрмадик.

Мазкур тадбир, назаримда, мактаб жамоаси учун ҳам қутилмаган эди. Вазирлик бош мутахассиси ўқитувчилар жамоасини қутлар экан, асосий мақсадини жумладан, шундай баён этди:

– Қуролли Кучларимиз ташкил этилганининг ўттиз йиллиги мамлакатимиз бўйлаб кенг ни-

шонланди. Бу қутлуғ санада ҳар бир инсоннинг кичик бўлса-да ҳиссаси бор, деб биламан. Булар орасида ҳарбий хизматчиларимизнинг рафиқалари ҳам бор. Ҳа, ҳа, уларнинг ҳам ҳиссалари бор! Аёлларимиз турмуш ўртоқлари – Ватан ҳимоячилари учун оила ҳарорати, файзу барокати, меҳру муҳаббатини тутиб турувчи устундирлар. Улар сеvimли инсонларини улуг ишларга руҳлантирувчи фаришталар каbidир. Бугун орангиздаги шундай инсонлардан бири, офицернинг садоқатли ва фидокор умр йўлдоши, жонқуяр муаллима Муқаддас Собировани «Вафо ва садоқат учун» кўкрак

нишони билан тақдирлашдан мамнунмиз.

Бундай эътироф асосан аёл-қизлардан иборат жамоани ёқимли ҳайрат ва ҳаяжонларига сабаб бўлди. Вафо ва садоқат! Ҳар бир аёл истаги шундай эмасми?

Бугунги кун ўқувчиларини бундай хабарлар билан қойил қолдириб бўлмайди, табиий. Муқаддас Собирова давлат мукофоти билан тақдирлангани йўқ, албатта. Унга оддийгина эҳтиром кўрсатилди. Эҳтиромки, ҳар бир Ватан ҳимоячисининг ортида фидойи, вафоли, садоқатли, меҳр бўлоғи бўлган Она, назокатли Ёр, офтобқалбли Қиз борлигини англаш мақсади!

ОФИЦЕРНИНГ РАФИҚАСИ...

МЕН ЎЗБЕК АЁЛ-ҚИЗЛАРИМИЗНИ ЯХШИ КЎРАМАН. МЕҲНАТКАШ, УЙИМ-ЖОЙИМ ДЕЙДИГАН, ОИЛАВИЙ АНЪАНАЛАРГА САДОҚАТЛИ, ЁМОННИ ЯШИРИБ, ЯХШИСИНИ ОШИРАДИГАН БИР ЖОЗИБАЛИ ХИЛҚАТ ҲАР БИРИ.

Анчадан бери офицерларнинг аёллари ҳақида туркум мақолалар тайёрласам, деган ўйда юрардим. Юқоридаги кичиккина тадбир сабаб бу фикр яна мени безовта қила бошлади. Аслида мен уларни қанчалик биламан? Қайси билан юракдан, самимий суҳбат қилганман? Эслашга ҳарчанд уринмай улар ўйлаганимдан камроқ эканини тушундим. Аммо... Шуларнинг ўзиёқ менга етарли эди. Улардан бирини сизга танитгим келди. Балки кўпчилик бу аёлни танир.

...Жувон турмуш ўртоғи билан ич-ичидан фахрланар эди. Ҳаётини бахшида қилар даражада армияга боғланган эди, сеvimли инсони. Бахтли эдилар. Кетма-кет икки фарзанд кўрдилар. Жиззах мактабларидан бирида унга ҳам иш топилди. Турмуш ўртоғи давлатимизнинг юксак мукофоти билан тақдирланган кунни

ҳали-ҳамон ҳаяжон билан эслайди.

Ҳарбий хизматчиларнинг ҳаётини таърифламасам ҳам яхши биласиз. Улкан мамлакатимизнинг турли чеккаларида хизмат бурчларини ўтайдилар. Ҳар ерда ҳам шарт-шароитлар бирдек бадастур эмас. Айрим ҳудудларимизнинг иқлим шароити ҳам оғир.

Охириги йилларда катта-кичик шаҳарларда ҳарбий хизматчиларимиз учун барча инфратузилмаларга эга замонавий шаҳарчалар қад ростламоқда. Деярли кўпчилигида ёш оилалар истиқомат қилишмоқда. Бу ҳақда сўз айтишдан мақсадимиз ҳеч нарса осонлик билан қўлга киририлмаслигини, бугунги фаровонлик ортида кимларнингдир катта заҳматлари борлигини эслатиб қўйишдир, холос.

2007-йил бўлса керак, январь ойида аёлнинг турмуш ўртоғини Сирдарёдаги ҳарбий қисмлардан бирига йўллашди. Аввал офицернинг ўзи келиб жойлашди. Аёл ўқув йилининг охирига қадар Жиззахда ишини давом эттирмоқчи эди. Эри унга ҳеч нарса демаган бўлса-да, болаларсиз ёлғизланиб қолишини ҳис қилди. Март ойида юқларини йиғиштириб, унинг ортидан Сирдарёга келди. Уйларини кўриб, аёлнинг ҳуши бошидан учай деди. Хонадонлари уч қаватли уйнинг биринчи қавати экан. Кириш жойига сув йиғилиб қолган, хона деворлари ярмигача захдан моғор босиб ётарди.

Эри уни икки бола билан уйга олиб келди-ю, ўзи яна елиб-югуриб хизмат жойига кетди. Хоналар бироз исирмикан, деб газни ёқиб қўйди. Озгина иссиқдан намлик ошди. Полга тўшалган палос нам тортиб қолибди. Аёл қўлидан келганича хоналарни тартибга келтирди. Кечга яқин булар ҳали ҳолва эканлигини ҳис қилди. Чивинлар ғужғон ўйнардир, камига каламушлар... одамдан ҳайиқмасдан гўсурлаб у ёқдан-бу ёққа югуриб юрарди.

Каламушлар кичкинтойига зарар етказмасин, дея эси кетди. Қизиқ томони бу уйнинг ҳамма хонадонларида одамлар яшарди. Учунчи қаватда ҳокимиятда ишлайдиган киши яшар экан. Уни кириш майдончасидаги зах сувдан қандай ўтишини кузатди: қўлида ботинкаси, оёғида резина этик билан бемалол сувни кечиб ўтди, ташқарига чиқиб этигини ботинкага алмаштирди-да, кетди...

Бирмунча вақт шу ҳолда яшадилар. Эри ортиқ чидай олмади: «Болаларни олиб, Андижонга, ота-онамнинг олдида яшаб туринг, бу ерда қийналиб кетдингиз».

Эртаси куни эркак аёли билан болаларини ота-онасиникига кузатди. Машинага ўтирганларидан кейин жувон ортига ўгирилди: эри уларнинг ортидан термилиб турарди, машина узоклашиб борар, у эса турган жойидан жилмай узоклашаётган машина ортидан тикилганча қолганди... Бу ҳолат аёлнинг юрагини ўртаб юборди, ихтиёрсиз қўзларидан ёш қуйилди... Ёнидаги йўловчиларнинг тасаллиси қўлоғига кирмас, кўз ўнгида эрининг улар ортидан термилиб қолган қиёфаси кетмасди.

Машина довонга етиб келганида тўсатдан тушган қалин қор туфайли йўл вақтинчага ёпилганини билдилар. Жувон бу хабардан негадир енгил тортиди: «Аллоҳга шукр, энди ортга қайтамыз, болаларимнинг дадаси ёнига қайтамыз...» Ҳайдовчига «ортга ҳайданг, орқага қайтамыз», деди. Бошқалар «кутамыз» дейишди. Ҳайдовчи унинг раъйига қарабми, «кутишдан фойда йўқ, ортга қайтасак қайтаверамиз», деди. Тунги соат иккиларда Сирдарёга қайтиб келишди. Ҳайдовчига эса водийга қадар шартлашилган пулни берди.

Эри уларни кўриб, севиниб кетди... Эртасига икковлашиб хоналарни қўлдан келганича таъмирлашни бошладилар. Қўлидан бичиш-тикиш келади деган эпигина эмасми, болалар каравотларига, ўзларига пашша-хоналар тикди. Эри ҳам жанговар офицер эканлигига қарамасдан вақт топиб уйнинг кириш майдончасидаги сувни махсус техникалар ёрдамида торттирди. Уйга кириш йўлидаги ўйдим-чуқурлар учун ўз ҳисобидан шағал олиб келтирди. Аёл эрини хизматдан чалғимаслиги учун ўзи шағални ёйишга уринди, кўни-қўшнилари ёрдамга қақирган

эди: «эрингиз ҳарбий қисмдан аскар опкелиб ёйдирса бўлади-ку», деган жавобни эшитди, дили оғриди. «Бу ерда ўзимиз яшаймиз, аскарларнинг ўзлари қиладиган иши бор», деб ҳайқиргиси келди. Ҳеч ким ёнига келмади, шунда ҳам эрининг сафдошлари келиб кўмаклашган эди.

Орадан бироз ўтиб, ҳаётларида яна бир муҳим ўзгариш юз берди. Эри Қуролли Кучлар академиясига энг юқори балл билан ўқишга қабул қилинди. Ўша кунларни эсласа, худди ўзи синов ва имтиҳонларни топширгандек бўлган экан.

Йиллар ўтди. У кунларнинг ортда қолганига кўп бўлди. Икки фарзанди мамлакатнинг энг нуфузли олий ўқув юртларида ўқияпти. Ўзлари пойтахтда яшаб қолдилар. Кулгичлари ўзига ярашиб турган, хушомад-айёрликни билмайдиган, ишини сидқидилдан бажарадиган, ўта масъулиятли бу аёлни таниганимдан мамнунман.

Азиз ўқувчи, бундай тақдирли аёллар орамизда кўп-ку, дея эътироз билдиришингиз мумкин. Эҳтимол. Аммо... тақдир синовларига ҳамма ҳам бардош бера олмайди. Йигирма ёшида сеvimли ва арзанда ука оламдан ўтса, кўп ўтмай фарзанд доғида қуйиб, ота ҳам оламдан ўтса, тагин эр узок вақт хасталаниб қолса... Бир аёл учун ғоят аччиқ, оғир зарба бўлмасми?! Сен оиланинг тўнғичи бўлсанг, ғамдан ўзини йўқотган онанг ҳам сенга сўянса-чи...

Аёллар табассуми... У кўй-ўй нарсаларни бекитишга қодир! Биз уни доим майин табассумида кўриб одатланганмиз. Бу аёл ким? Бу Мухаррам! Резервдаги полковник Авазбек Тожикуловнинг рафиқаси. Мудофаа вазирлигида бир неча йиллар таржимонлик қилган, ҳозирда Ахборот ва оммавий коммуникациялар департаменти таржимони Мухаррам опангиз, Мухаррам Тожикулова.

Олам Мухаррам каби аёллар билан зийнатли!

Инобат ИБРОҲИМОВА,
«Vatanparvar»

Dunyoda uch jumboq
bor emish: biri — o'lim,
ikkinchisi osmon sirlarini
yechmoqqa odam zotining
tishi o'tmaydigan, tishni
sindiradigan uchinchi
jumboq esa, ayol muhabbati
ekan.

Tohir Malik
"Imonlashish umidi"
asaridan

АЁЛ МОНОЛОГИ

Харбийларнинг машаққатли ҳаётига сабр қилиб, ойлаб хизмат сафарида бўлувчи турмуш ўртоғига садоқат кўрсатаётган, вилоятнинг унисидан-бунисига кўчиб, мусофирликда беш фарзандини тарбиялаётган, умрини турмуш ўртоғи ва фарзандларига бағишлаган соддадил, самимий аёл Лола Сайфуллаева, қолаверса, барча харбийларнинг аёлларига бағишланади.

Мен ўзимдан бунчалик қудратни тополмагандим аввал. Йиллар ўстирдим бу қудратни, йўллар ё азоблар? Ватансизлик, дарахтдек илдиз отолмаслик ё мусофирликнинг мусофиргина англай олувчи қийинчиликларидан яралдим бу қудрат? Беш фарзандимнинг сочи, бўйи, ўйи мисол ўсиб бораётгандир, балки.

Оқшом уларни ухлатар чоғ тим қора сочларига ботиб кетар хаёлларим, ўтмишим, туннинг қаролиги. Ва қоп-қора кўзларимда олов чақнаиб Тонг отади оппок, маъсума. Кечагина Қашқадарёнинг Касбисида дугоналарим билан кўча чангитиб Лек юракларни тозартириб чопардик тор кўчаларда.

Бугун эса дунё тор қолган Тор кўчалар таништирган катта бахтимдан.

Ўн тўрт йилки катта йўлдаман, Ўн тўрт йилки борар манзилимнинг охири кўринмас.

Ўзим ҳам билмасман эрта мени кутар яна не манзиллар

Йўллар, одамлар...

Деразадан узоқ-узоқларга термилиб, Узоқ-узоқ ўйга чўмаман:

Йўллардан иборатмикан ҳаётим?

Йилма-йил ажин бўлиб қўшилар

Йўллардан топган топилдиқларим

Эҳтимол, йўқотганларим.

Чирчиқ, Наманган, Андижоннинг

йўлларида

Ёшлигим қолдириб

Рухимга тоғларининг ҳайбатини

кўчирдим.

Сийратимга кенгликлар суратини

кўчирдим.

Кўчирилмадим ёлғиз

Касбининг тор кўчаларига манзилим.

Ишонасизми,

Мендан бахтли одам йўқ шу ҳолимда ҳам.

Унутилмас хотиралар ҳадяси учун,

Кўнглимни ҳувиллатиб кетар инсонлар

дийдори,

Йўлларда туғилган фарзандларим

ҳаққи,

Укам ва синглимнинг опасиз ўтган

тўйлари ҳаққи,

Дийдорига тўёлмаган яқинларим,

Қиёматга қолган дийдорлар ҳаққи,

Болаларимнинг эслаб-эслолмай,

Таниб улгуролмай хайрлашган

ўртоқлари ҳаққи,

Адоқсиз, қутилмаган сафарлар учун,

Қўқону Фарғонанинг қисматимга битган

битиклари ҳаққи,

Бахтлиман!

Розиман

бахтни зарра-зарралаб йўлларга сочиб

юборган тақдиримдан.

Маҳалладан нарёғин кўрмаган

онамнинг

қизин қидириб

Юрт кезиб юрганидан

Қайта-қайталаб...

Қайнона-қайнотамнинг

Алқаб, мақтаб, ҳовлиқиб

Аввал келинини қутлашларидан

Ўғлининг катта-кичик ютуғи учун.

Йўлларда тобланаётган фарзандларим

ҳаққи

Розиман барча-барчасидан.

Енгил атлетикачи қизнинг

Гарданига тушган оғир-оғир юклар,

Ватан ичра туриб, Ватанни соғинишлар,

Бахт деб атагани изидан кўча-кўч,

чопа-чоплари

Шодлик-қайғуга очилган мардона

қулочлари

Машаққатин англарикиан ҳатто ўша

Бахт деб атаганим ҳам.

Билгиси келади-да одамнинг!

Ҳар кеч уйга шошиб қайтиши,

Атайин «Лолага» деб костюмининг

чўнтагига

Асраб-авайлаб бир дона лола солиб

қайтиши,

Болалардан иймана-иймана остонада

Чарчоқ ўрмалаган юзи ёришиб

«Бу сенга, Лола», деб гул тутиши

қўлимга –

Билгани шу-да битта майорнинг!

Ачинмайман

«Ватансизлик» деган умримга.

Менга боқиб турган шу кўзлар –

Ватан!

Севара АЛИЖОНОВА

«ЭРКАК КИШИ ЯХШИ ГАПНИ ТУШУНМАЙДИ...»

Бугун кайфиятингиз жуда яхши. Нонуштагача ҳамма уй-юмушларни қилиб улгурдингиз. Бундан кайфиятингиз янаям кўтарилди. Мана, ниҳоят, нонуштага ўтирддингиз. Аммо қутилмаганда турмуш ўртоғингиз "тухумни яхши пиширмавсан", деб сизни танқид қила кетди: "Биласан-ку, қотириб пиширилганини яхши кўраман. Сен эса қиёмига етказмай қовурасан, балки асавимга тегиш учун жўрттага шундай қилаётгандирсан?!" Унинг иддаоли гап-сўзларидан аччиқланасиз ва дарҳол гап қайтара бошлайсиз: "Нега эрталавдан мен билан уришгингиз келиб қолди? Узи анчадан бери сезялман ўзгариб қолгансиз! Ҳа, мен атайлаб тухумни маромига етказиб пиширмадим! Сизнинг сал нарсаса жанжал қовлашингиз жонимга тегди!.."

Ҳиссиёт двигатели «жанговар машина»ни ҳаракатга келтиради. Натижада ўртада уриш-жанжал авж олади. Турмуш ўртоғингиз нонушта ҳам қилмай кўчага отланади, сиз ҳам ғазаб отига минганча уни кузатиб қоласиз.

Мазкур вазиятда ўзингизни бошқача тутишингиз мумкинми? «Йўқ, ҳеч қачон! Эркак киши яхши гапни тушунмайди! Қайтанга баттар зуғум қилишга ўтади. У мен билан уришиб чарчамайди!» дейсиз хўрлигингиз келиб. Йўқ, адашяпсиз. Ахир ҳаммаси ўз қўлингизда-ку! Ёндашувлардан бири сифатида эрингизнинг сўзларини ўртача оҳангда етказмоқчиман. Токи унинг норозилигини ҳис этинг, аммо ўзингизни ҳимоя қилиш мақсадида қарши ҳамлага ўтманг.

«Сизга нима бўлди, тухумни яхши қовурмаганимдан шунчалик аччиқланяпсизми?» Эрингизнинг иддаоси янада тажовузкор бўлади: «Ҳа! Сен ҳатто шуни ҳам эплмай олмайсан!» Ваҳоланки, оила бекаси ошириб юбормаслиги керак. Вазмин туриб, хотиржам ва осойишта оҳангда: «Сиз ишга кеч қолманг, деб шошилибман-да, узр. Яна болалар ҳам уйғониб қолишди. Шунга тухумни яхши пиширолмадим. Жуда хижолатдаман, дадаси. Бир сафар кечиринг», десангиз кифоя. Юз ифодангизда ғазаб эмас, мулоимлик акс этсин. Ана шунда кўрасиз, эрингиз бирпасда жаҳлдан тушади. Чунки эр хотинининг вазминлиги ва муқобил қарорлар қабул қилиши олдида «қурол-яроғи»ни ташлаб, таслим бўлади. Эрингиз бошқа бир сўз демай, нонушта қилади. Кийинаётгандаям кийим-кечагидан камчилик топмайди. Чунки унда сизга нисбатан ғазабдан асар ҳам қолмайди-да. Қарабсизки, сизнинг ҳам, турмуш ўртоғингизнинг ҳам кун бўйи кайфияти яхши бўлади. Тўғри-да, жанжалдан нима фойда? Ишонаверинг, ушбу маслаҳатларимизга доим амал қилсангиз, турмуш ўртоғингиз билан бўладиган турли келишмовчилик ва жанжалларнинг олдини олиб, оила мувоzanатини сақлаб қоласиз.

Динара НАЗАРОВА

Иккинчи жаҳон уруши халқлар тарихида ўчмас, асоратли из қолдирди. Совуқ уруш чангалидан юртимиз ҳам четда қолмади. Уруш гарчанд Ўзбекистон сарҳадларида бўлмаса-да, у юртимиздан бир неча минг километр нарида – Украина, Беларусь, Болтиқбўйи ва Россия ерларида бўлишига қарамасдан, ўзбек халқи фашистларга қарши урушга отланди. Миллионлаб ўзбек йигитлари жанг майдонларида жасорат кўрсатдилар, жон олиб, жон бердилар. Қўлига қурол олиб, курашган ўзбек ўғлонларидан бири ўзбек этнолог олими академик Карим Шониёзовдир.

Шониёзов Карим Шониёзович 1924 йили Қашқадарё вилояти Муборак туманининг Қарлук қишлоғида туғилган. Шу йили унинг ота-онаси вафот этгани сабабли, 3 ёшга қадар қариндошлари қарамоғида, сўнгра эса «Меҳрибонлик уйи»-да тарбияланди. К. Шониёзов меҳнат фаолиятини 11 ёшидан бошлади. 1935–1938 йилларда у Тайтал қишлоғидаги жамоа хўжалигида оддий ишчи бўлиб ишлаш билан бирга ўқишни ҳам давом эттирди. 1938 йил сентябрь ойидан Когон туманидаги М. Горький номидаги ўрта мактабда бешинчи синфдан ўқий бошлади. 1941 йил Карим Шониёзов кўнгиллилар қаторида совет армияси сафига хизматга жўнади. 1942 йилнинг кузида Харьков офицерлар тайёрловчи ўқув юртини битириб, фронтга йўл олди. Валхов, Ленинград, 1-3-Беларусь, 2-Украина, 4-Болтиқбўйи фронтларидаги жангларда қатнашди.

Шу ўринда айтиб ўтиш керакки, бугунги кунда Ўзбекистон Миллий архивида сақланаётган ҳужжатлар орасида Карим Шониёзов ва унинг рафиқаси Сабоҳат Азимжонованинг оилавий фондлари мавжуд бўлиб, айнан Карим Шониёзовнинг илмий фаолиятини акс эттирувчи ҳужжатлар биринчи бўлимдан жой олган. Унда «Ўзбеки», «Ўзбеки-кипчаки», «Ўзбеки-карлуки» номли очерк ва монографиялари, ўзбек халқининг ша-

УРУШ СЎҚМОҚЛАРИДА

ёхуд академикнинг хотира дафтарини варақлаб

кланиш тарихига, этнографиясига оид илмий мақолалари, болаликдаги ҳамда Иккинчи жаҳон уруши ҳақидаги хотиралари, Халқаро ва Бутуниттифоқ анжуманларида сўзлаган илмий маърузаларининг тезислари, ўзга муаллифларнинг илмий ишлари юзасидан билдирган фикр ва мулоҳазалари, унинг илмий ишларига берилган тақризлар, шунингдек, Шониёзов илмий раҳбарлик қилган тадқиқотчиларнинг рўйхати ва уларнинг номзодлик диссертациялари киритилган.

Олимнинг илмий фаолиятини акс эттирувчи ҳужжатлари орасида 2 томли хотираси алоҳида ўрин эгаллаган бўлиб, унда олимнинг ёшлик даври ва ҳаёт йўли давомида бошидан кечирган воқеа-ҳодисалари ёритилган. Хотираномаларнинг 2-томи 77-йиғма жилдида келтирилган ҳужжат мени ҳайратга солди. Ушбу йиғма жилд «Уруш сўқмоқлари» («Ён дафтарчамни варақлаб») деб номланган бўлиб, унда К. Шониёзовнинг уруш даврида бошидан кечирганлари, фронтда олиб борган фаолияти ёритилган.

«Уруш бошланган йили мен ҳали 17 ёшга тўлмаган эдим. Шундоқ бўлса ҳам мени кўнгиллилар қаторида урушга юборишларини сўраб, ариза ёздим. У йилларни эслаш нечоғлиқ оғир бўлса ҳамки, урушда ҳалок бўлган ва ноғирон бўлиб қайтган қуролдошларни эслаб, қўлимга қалам олишга журъат қилдим. 1942 йил охирларида Наманган шаҳрида жойлашган Офицерлар тайёрловчи пиёдалар билим юртини 6 ойда тамомлаб, кичик лейтенант унвонини олдим. Шундан сўнг бир ой ҳам вақт ўтмасдан фронтга жўнатилдим. Ҳамроҳларим билан Москва яқинида Зарайск шаҳрига етиб бордик. Бу ерда офицерлар сараланиб, яна фаолиятларга ажратилар экан.

Дивизия ўша вақтда 54-армия таркибида Волхов дарёси соҳилларида жанг олиб борар эди. Дивизия штабидан бизларни полкларга тақсимлаб юборишди. Мени 1244-ўқчи отлик разведка взводининг командири лавозимига тайинлашди. У даврда разведкачилар штаб яқинидаги ертўлада жойлаштирилган бўлиб, улар асосан ўн саккиз ёшдан ўттиз-ўттиз беш ёшгача бўлган аскарлардан ташкил топган. Полкни топиб, штабга кўчиб келганимни билдириб, ариза бердим.

Полк разведкаси бошлиғи капитан унвонида, бўйи баланддан келган киши қисқа суҳбатдан сўнг мени взводга олиб бориб, разведкачилар билан таништирди. Улар 20 киши эди. Мени совуқ қабул қилишди. Уларга мен ҳали ёш боладек кўриндим».

Ҳақиқатан ҳам Карим Шониёзов урушга борган йили эндигина 18 га тўлган эди. Олимнинг ёзишича, бўйлари паст, ориқ-қотмадан келган йигит бўлган экан. Шунинг учун ҳам катта ёшдагилар назарида у «болакай» бўлиб кўринган бўлса керак. Аммо биринчи вазифани – «тил» олиб келишни муваффақиятли бажарганидан кейин, разведкачиларнинг унга нисбатан фикрлари ўзгаради.

«Разведка – ҳарбий қисмнинг кўз-қулоғи. Ҳимоядами, ҳужум вақтидами, доимо душманни кузатиб, у ҳақда керакли маълумотларни олиб, қўмондонга етказиб туриши керак. Энг оғири душмандан «тил» олиб келиш эди. Ҳимоя вақтида ва ҳужумда ҳам полк командири «тил» олиб келишни талаб қиларди. Бу осон иш эмас эди. Мен Волхов фронтига бориб, жангга кирган кезларим (1943 йил охирларида) бизнинг қисм Волхов дарёсининг чап соҳилларида шиддатли жанг олиб борар, гоҳ ҳимояда, гоҳ эса ҳужумга ўтиб, кунига юз метр ерни эгаллаб, баъзан уни қўлдан бериб ҳам турар эдик. Шу йўсинда бораётган жангларда разведкачиларнинг иши кўпаярди. Улар душманни кечаю кундуз кузатиб, унинг кучлари, одам сони, пулемётлари, тўплари ўрнашган жойи ва бошқаларни аниқлаб туриши керак бўлади. Душман қаттиқ ҳимояга ўтганида, қисмларимиз силжий олмасдан тўхтаб қолар, ўша маҳал разведкачилардан «тил» олиб келиш талаб қилинар эди».

Олим жанг майдонлари ҳақида ёзар экан, сафдошлари билан қай тарзда душманга қарши курашишганини баён этади. «1944 йил 29 мартда ҳарбий қисмимизни Ленинград фронтдан бошқа фронтга ташлаш ҳақида буйруқ олинди. Шу кунни Ленинград шаҳрига йўл олдик. 31 март кунни поездга ўтирдик. 1–19 апрелда Надулге, Брянск, Киев, Вильнюс, 20–24 апрелда Могилёв, Подольск, Молдова орқали Руминияга бордик. 25–30 апрелда мудофаада эдик. 1 май кечаси соат 12.00 да позиция эгалланди. Шу вақтда устимизга бомба ташлашди. Тушган бомбадан Небильский, Сыркин деган разведкачиларимиз ҳалок бўлди. 4 кун қаттиқ жанг бўлди, батальонимиздаги 25 разведкачидан 3 киши қолдик, холос. Кўпчилик ҳалок бўлди, яраланди».

Академик уруш майдонларида жанг қилиш жараёнида ўзининг тиришқоқлиги, ақллиги билан кўплаб ҳудудларнинг ишғол қилинишига катта ҳисса қўшган ва рағбатлантириб борилган. 1944 йил июнь ойида «Қизил байроқ» орденини, 1945 йил январь ойида олимга II даражали «Орден Отечественной войны» ордени топширилади. 1945 йил 26 апрель кунни Берлин яқинида бўлган жангда у оғир яраланди ва бир неча ой даволангандан сўнг, ўз Ватанига қайтиб келди. Уруш тугаганидан кейин Карим Шониёзов учун янгидан ҳаёт бошланди.

1945 йил ноябрь ойидан 1946 йил ноябрь ойига қадар К. Шониёзов Тошкент шаҳридаги 11-сонли мактабда директор ўринбосари бўлиб ишлади. 1946–1947 йиллар Тошкент шаҳар Куйбышев тумани (ҳозирги Мирзо Улуғбек тумани) комсомол қўмитасининг биринчи котиби, 1947–1948 йиллар эса Ўзбекистон Республикаси Министрлар Советининг Владимир вилоятида (Россияда) ишчи кадрлар тайёрлаш бўйича вакили бўлиб ишлади. 1948–1950 йиллар у Ўзбекистон Коммунистлар

партияси Марказий қўмитаси ҳузуридаги икки йиллик партия мактабида ўқиди.

1951 йил К. Шониёзов Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика институтига ўқишга киради ва уни 1952 йил тез суръатда тамомлади. 1953–1957 йиллар у Тошкентдаги электромеханика билим юртида таърих ўқитувчиси бўлиб ишлади. 1957 йил октябрь ойида К. Шониёзов Ўз ССР ФА Тарих институти аспирантурасига ўқишга кирди. 1960 йил Москва шаҳрида у ўзининг «Историко-этнографический очерк карлуков южных и западных районов Узбекистана» номли номзодлик, 1977 йил эса «К этнической истории узбекского народа» номли докторлик диссертацияларини ҳимоя қилди. 1960–1967 йиллар К. Шониёзов Ўз ССР ФА Тарих институтида катта илмий ходим, 1967–1973 йилларда шу институтнинг этнография бўлими мудири, 1973 йил ноябрь ойидан 1988 йил сентябрь ойига қадар этник тарих бўлимининг мудири бўлиб ишлади. 1988 йилдан етакчи илмий ходим, 1990 йилдан умрининг охиригача ЎзР ФА Тарих институтида этник жараён ва ўзбек халқининг этник тарихи муаммоларини ўрганувчи илмий-тадқиқот гуруҳига раҳбарлик қилди. 1990 йили унга «профессор» илмий унвони берилди.

1999 йилда эса у ЎзР ФА академиги этиб сайланди. К. Шониёзов ўз илмий фаолияти давомида 100 дан ортиқ илмий иш, монографиялар нашр этди. Унинг йирик монографиялари «Ўзбеки карлуки», «К этнической истории узбекского народа», «Этнографические очерки материальной культуры узбеков конец XIX начало XX века» (1981), «Қанг давлати ва қанғлар» (1990) ва бошқалардир. Унинг мақолалари Чикаго, Париж, Дехли, Қобул каби хориж мамлакатларида, шунингдек, Москва, Ленинград, Омск, Ереван ва бошқа собиқ Совет Иттифоқи шаҳарларида нашр этилди. Ўзбек Қомусини яратишда фаол қатнашди. Унинг барча жилдларида К. Шониёзовнинг жами 200 дан зиёд мақоласи босилди. Шунингдек, у Тарих институти томонидан тайёрланган «Ўзбекистон тарихи»нинг 3, 4-жилдлари учун ёзилган ўзбек халқларининг моддий ва маънавий ҳаётига оид бобларини, институт этнографлари томонидан тайёрланган «Ўзбеки» (тарихий этнографик тадқиқот) китобининг бир неча боби муаллифидир. К. Шониёзов раҳбарлигида этногенез, этник тарих ҳамда этнография соҳаси бўйича бир қатор ёш мутахассислар ўз номзодлик диссертацияларини ҳимоя қилдилар. Олимнинг Ватан ҳимояси, фан йўлида қилган хизматлари давлат имид томонидан юксак баҳоланди. У бир қатор фахрий ёрлиқлар, орден ва медаллар билан мукофотланди. К. Шониёзов 2000 йил 76 ёшида Тошкент шаҳрида вафот этди.

Зинур БОЗОРОВ,
«Шон-шараф» музейи
илмий ходими

**Tinchlik erur bebaho ne'mat,
Tinchlik uchun kurashmoq kerak.**

Sirojiddin RAUF

ko'zlab turibdi. Biz ham mahdudlik kayfiyatidan tezroq xalos bo'lib, teran tomlarimizni tanib, buyuk o'tmish – buyuk kelajakka yukinmog'imiz lozim...

– O'zingizning so'zingizdan, aniqrog'i, "Vatan" sarlavhali she'ringizdagi satrlardan kelib chiqib so'ramoqchiman:

"Yer sharin mana

shu sarhadlarida

ilk bor tug' qadagan

qaysi ajdodim?!"

– Yuqoridayam shunga yaqin mulohazalar aytdik. Odam Atoning necha-necha zamon avval o'zini turk deb atay boshlagan farzandlari yer sharining katta maydonlariga tarqalib, birda tarqoq, birda og'zibirlikda umrguzaronlik qilgan. Nazarimda, turkiy qabilalarda ko'p hollarda mustaqil, o'z-o'ziga bek bo'lib yashash kayfiyati kuchliroq bo'lgan. Axir ko'chmanchi degan nomni faqat chorvaga yaylov izlab yurgani uchun olishmagan-ku! Shuning uchun ham bugun qadimshunoslar turli o'lkalardan turkiylarning oyoq izlarini topishmoqda. Bunga ummon orti hindularining o'zagi turkiy qabilalarga yaqinligi borasidagi bahs-u munozaralar misoldir. Gapning qisqasi, sarhadlarini buyuk devorlar bilan ihotalab, bir tan-u bir jon bo'lib yashash evaziga asta-sekin tashqaridagi ulkan hududlarga ham egalik qilayotgan xalqlar bilan muqoyasada bunday mardonalik, bunday yashash tarzi ko'proq parokandalikka, yo'qotishlarga olib kelgan. Xullas, bular alohida mavzu. Endi savolga qaytadigan bo'lsak, aytilgan mulohazalardan kelib chiqib, bugungi Vatan sarhadlarida ham ilk tug' qadaganlar o'sha ko'chmanchi ajdodlarimiz bo'lgan, desak, xato qilmaymiz.

– Bugunning odami kechagi odamdan nimasi bilan farq qiladi? Vatandoshlarimizning o'zga millat vakillaridan o'rganadigan yoki o'rgatadigan jihatlari haqidayam to'xtalsangiz...

– Ko'p jihatdan farq qiladi. Bugunning odami kechagi odamning tushiga ham kirmagan ne'matlar sohibi bo'lib, beadoq imkoniyatlar ummonida suzib yuribdi. Kichkina bir misol. Kecha salkam olti oy vaqt sarflab, ado etilgan muqaddas haj safariga bugun bir hafta nari-berisida borib kelish imkoni mavjud. Bunday misollarni turfa din, soha vakillari hayotidan ham olishimiz mumkin. Hozir hatto oyga chiqib-tushish oddiy bir yumush yoxud ko'ngilochar tadbirga aylanib boryapti. Bir asr avval insonlar bu haqda faqat orzu qilishgan. Hazrat Navoiy besh yuz yil narida turib, bashorat qilgan oynayi jahon, temir odam, suv ostiga bemalol sho'ng'ish imkonini bergan skafander va boshqa ko'plab ashyolar to'g'risida gapirmasak-da bo'ladi. Biroq shuncha kashfiyotlar qilib, olamshumul taraqqiyotga yetishgan odamzod mutafakkir bobomizning buyuk armoni – yechimi o'z qo'limizda bo'lgan – inson kamolotiga erisha

oldimi? Nazarimda, "Koinotning qa'rini titir, O'z qalbidan bexabar odam!.."

Dunyoga ulug' mutafakkir, alloma-yu avliyolarni bergan mo'tabar zaminimiz farzandlari bugun ham bashariyatga pokdomonligi, mardligi, ilparvar va vatanparvarligi bilan o'rnak bo'la oladi. Ammo ming afsuski, bunday fazilatli shaxslar hali millat qiyofasini belgilab bera oladigan adadda emas. Ayrim yurttdoshlarimiz, ularning orasida o'zini ziyoliman deydiganlar ham anchagina, afsuski, qorin g'amidan ortmayapti. Buni o'tish davri kasalligi degandik, ne dardki, u surunkali tus olib boryapti. Shu bois qancha o'g'il-qizlarimiz o'zganing haqidan hazar qiladigan, garchi e'tiqodi boshqa bo'lsa-da, halollik, diydasi to'qlikni turmush tarziga aylantirib olgan davlatda rizq-nasibasini terishmoqda. Yaxshilik, yomonlik borasida hamma joyda tosh-u tarozi bor. Lekin u tomonlarda yaxshilik posangisi tosh bosayotgani tufayli millat qiyofasi ijobiy ko'rinishda namoyon bo'lib turibdi. Shunday kezlarda uzoq va yaqin o'tmishimizni – norasida bola mamlakatning bu hududidan u hududiga boshida dur-u javohir to'la lagan ko'tarib, bexatar o'tgan yoxud Toshkent – non shahri deb atalgan davrlarni qo'msayman. Yana yorug' mujdalar ekinida buyuk kelajakdan umidvormizki, shoyad umidimizga yetgaymiz!..

– Vatanni himoya qilish sharafligi va shu bilan birga mashaqqatli vazifa. O'z burchini mardona ado etib kelayotgan tinchligimiz posbonlariga yelka bo'lish uchun biz nimalar qilishimiz kerak?

– Vatan himoyasi nafaqat sharafligi va mashaqqatli kasb egalari bo'lmish harbiylarning, balki shu yurtda tug'ilib voyaga yetgan, qolaversa, dunyoning turli burchagida istiqomat qilayotgan bo'lsa-da, O'zbekistonni tarixiy Vatani deb biladigan har bir insonning muqaddas burchidir. Binobarin, xalqaro sport musobaqalari, fan olimpiadalarida yoki san'at va madaniyat jabhalarida yuksak natijalarni qo'lga kiritib, mamlakatimiz sha'nini ko'klarga ko'tarib kelayotgan barcha vatandoshlarimiz chin fidoyilardir. Bu ro'yxatga mirishkor paxtakor, dehqonlarimizni, og'ir va yengil sanoatimizda javlon urayotgan ishchi-xizmatchilarni, quruvchi, me'mor-u muhandislarni qo'shmasak insofdan bo'lmaydi. Vatanni bir tirik organizm deb faraz qilsak, o'z ishini chin dildan ado etayotgan turfa soha vakillarining sa'y-harakatlari uning sog'lom, baquvvat, ayni paytda ko'rkam, oljanob qiyofasini mujassam etadi. Bunday Vatan esa har jihatdan kuchli va yengilmasdir. Kunlarni tunlarga ulab, sarhadlarimiz daxlsizligi uchun riyozat chekib, tinchlik va osoyishtaligimizni ko'z qorachig'iday asrab-avaylab kelayotgan sheryurak posbonlarimizga bizning, oddiy fuqarolarning eng katta daldamiz aynan shulardan iborat bo'lajak, desam aslo yanglishmayman.

**Abdurazzoq OBRO'YEV,
iste'fodagi podpolkovnik,
O'zbekistonda xizmat
ko'rsatgan jurnalist**

Suhbatdosh haqida ma'lumot:

Sirojiddin RAUF – "Sharq yulduzi" va "Zvezda Vostoka" jurnallari bosh muharriri. 1967-yili Qarshi shahrida tug'ilgan. 1992-yilda ToshDU (hozirgi O'zMU) jurnalistika fakultetini, 2002-yil Toshkent davlat yuridik institutini (hozirgi ToshDUYU) tamomlagan. "Yig'layotgan oy", "Ko'k gumbaz", "Siz menga keraksiz", "Tashrif", "Niliy naqshlar", "G'alati musobaqa" deb nomlangan she'riy kitoblari nashr etilgan. "Shuhrat" medali bilan taqdirlangan.

FARZANDDAY KORINGGA YARASAM DEYMAN!

– So'z bilan Vatan suratini chizish mumkinmi?

– Qiziq-da, inson birgina shu suratni chizish ishtiyoqida shoir yoki yozuvchi bo'lar, ehtimol... Bundan qirq yillar muqaddam, hali maktab partasida o'tirgan kezlrim "Vatan surati" degan bir she'r yozgandim. Unda shu suratni chizishim uchun "kamalakning yetti tusiga tatir" rang, bo'yoq topish kerak deganman. Biroq shunday bo'yoq bormi? Ona mehri, ota himmatida, yorning muhabbati-yu do'stning sadoqatida, el-u yurt e'tibori, diltortar muloqot-munosabatlarda, zamin saxovati, otash quyoshimiz tafti-yu yana ming-minglab Olloh bizga in'om etgan ne'matlar timsolida mujassam emasmi Vatan surati? Qolaversa, bir laha, bir kun, boringki, besh-o'n yilda bitadigan siyog'iyam yo'qday bu yumushning! Alalxusus, o'n olti-o'n yetti yoshimda bitilgan o'sha she'rda xulosa to'g'ri qo'yilganday, nazarimda:

*Chizaman, farzandman,
chizmay qo'ymayman,
Chizmay desam so'ngra
qiynar armonim
Balki bo'yoq bo'lar
yuragim qoni!..*

– O'zbeklar tarixi qachon, qayerdan boshlanadi?

– Yuz yildan ko'proq davom etgan istibdod zulmidan xalos bo'lganimizdan

keyingina "Biz aslida kim edik?" degan haqli savol haqida bosh qotira boshladik. Garchi xalqimiz oydinlari, tarix bilimdonlari mazkur atamani atroflicha tahlil qilib, allaqachon ilmiy bir xulosaga kelishgan bo'lsa-da, hanuz sayyoradoshlar, eng alam qiladigan joyi, ayrim millatdoshlarimiz ham tub kelib chiqishimizni O'zbekxonga bog'lab yuradi. Men bu bilan mazkur shaxs va uning ulusi bizlarga yetti yot begona, deyish fikridan ancha yiroqman. Ayni paytda katta bir elga o'z nomini belgi qilib qoldirgan O'zbekxon ham to'ppa-to'g'ri osmondan tushmagan demoqchiman, xolos. U ham tarixda o'z o'rniga ega bo'lgan qudratli xalqning, demakki, siz-u biz mansub qadimiy xalqning bir vakili edi. Shu bois ayrim o'zidan bexabarlariga turkligimizni, Sohibqiron Amir Temur iborasi bilan "Turkning bosh bo'g'ini" ekanimizni aytisak tushunmaydi. Aslida tushunmaydigan gapning o'zi yo'q bu yerda. Turkiyadagi qardoshlarimiz salkam olti yuz yil "Usmonli" atamasi bilan dunyoning katta bo'lagini idora qilib keldi. Bugun esa butun olamga o'zini "Turk" deb tanishtiryapti. "Qadim Turkistonning jujuqlarimiz (bolalarimiz)!" deya baralla aytib, faxr-iftixor tuyishyapti. Mana, ko'zi ochiq millatning birdamligi. O'tmishni anglab, to'g'ri xulosa chiqarib, mamlakatni eng ilg'or davlatlar qatoriga qo'shib, yanada yuksakroq marralarni

Кўз ойининг учинчи ўн кунлиги узумлар айни асалдек ширага энган вақти эди. Ҳосилни териб олиш учун акаларим билан ток қаторлари оралиқлари-ни янтоқдан тозалай бошладик. Мен боламан, улардан ортда қолмасликка тиришаман. Кун чошгоҳида амакиларим бирин-кетин ҳашарга етиб келишди. Иш тезлашиб кетди. Ўртада ҳазил-ҳузул гап-сўзлар қизиганидан қуёш уфққа бош қўйганини пайқамай қолибмиз. Ҳамза акам ғира-ширада ҳашарчиларни уйига бошлаб кетди. Мен узумзорда қолдим, қоровуллик-ка. Қўшнимиз Бердирайим ака кеч тушганига қарамай, ўзига ажратилган ерда ҳафсала билан янтоқ ўришда давом этарди. Бир кўнглим унга ёрдам бергим келди. Аммо мен қоровулман, боғни бир айланиб чиқишим керак. Ахир ўн бир гектар ҳазилакам ер эмас, отни эгарлаб миндим. Атроф осмонга тош отсанг, кўринмайдиган ҳолга келди. «Бугун ҳамма нарса бунча тез содир бўляпти?» деб ўйладим.

ЎҒРИ ВА «АСКАР»

Бир пайт отнинг қулоғи диккайди. Худди узумзорда кимдир борга ўхшади. Отнинг жиловини «шитир-шитир» товуш келган тарафга бурдим. Қўлимда чармдан ўгирма тўқим қамчи. Нафасимни ютиб, синчиклаб қарай бошладим. Қандайдир ҳаракат сезилди. Отга секингина қамчи урдим. Ҳаракатларим ўлжа пойлаётган овчиникидек оҳиста эди. Қарасам, бир одам таққа қотиб турибди. У ҳам мени сезиб қолган экан. Қочишга имкон тополмадим... жойидан қўзғалмай турибди. Отдан тушиб, эҳтиёткорлик билан олдига борарканман, салом бердим. Танидим, қўшни қишлоқдан. У ҳам мен каби қоровул эди. Фақат сувни, пайкал ариғи қулоғини қўриқлаб ётарди. Олдида катта олаҳуржун узумга тўла. Хайрон қолдим: бундай катта хуржунни қачон тўлдиришга улгурди экан?

У мендан чўчимади. Аксинча, ғашимни келтириб, ёқимсиз тиржаярди. Ёши мендан анча катта. Отдан бизга дастурхон бошида ҳаммаша «катталарни ҳурмат қилинлар», деб насихат берарди. Бўлмаса...

У десам, бу деди, бу десам, у. Ахийри, иш жанжалга бориб етди. Сўкинқираб мени туртди. Мен ҳам шуни кутиб тургандим. Қайтмадим, айлантириб қулоқчакасига солдим. Қараса, менга кучи етмайди. Муомалага ўтди: «Ука, хуржунни берсанг бўлди», дейди укағар. Узумни хуржундан

«қутқариб» жўнатмоқчи эдим. Бирпас каловланиб қолдим. Яхшигина ёқалашдик, зўр муштлашиб, бурнини қонатдим. Бирдан «Эртага кўрпа-тўшак қилиб ётиб олиб, мени майиб қилди», деса, додимни кимга айтаман, деган хаёл мени бир дам тўхтатди.

Шу вақт Бердирайим ака келиб қолди.

– Ким бу, бемаҳал нима қилиб юрибди? – деди баландроқ товушда.

– Э, ака, хуржунни қаранг, – дедим Бердирайим акага шикоятимиз. У киши ҳам товушига товуш қўшиб:

– Войбўй, нима бу? Ҳаммаси узумми? Ахир бу давлатнинг мулки бўлса, бир оғиз сўрамайсанми, аҳмоқ! Ука, буни қўйиб юборма, тўппа-тўғри идорага олиб бор, ҳамма бир кўриб қўйсин!

Менга жон кириб, ғажу-рим қўзғалди. Воқеа бундай тус олишини кутмаган ўғри довдираб, бўшашиб қолди. У мен билан олишавериб ҳолдан тойган эди, қўлини боғладим-да, узун арқоннинг бир учини эгарга бойлаб, отни қиладим. Хуржунни ҳам кўтариб олдим.

Худди душманни асир олиб қайтаётган аскарга ўхшайман. Бир кулгим келади. «Асир» оптимиздан бир майдон юрди. Ахийри гандираклаб-гандираклаб, Бердирайим акага: «Тўхта, ҳеч бўлмаса сен тушунгин, аҳволим оғирлашяпти», деди.

– Хай ошна, шу ёшда ўғирлик қилгани уялмай-

санми? Тўғрилиқ билан сўрасанг, қуруқ қайтармайди, биламан-ку! Майли, сен ҳам бир банда. Ука, бунинг қўлини еч, ке, кетаверсин, – деди Бердирайим ака менга. Ўғри хуржунга хурлиги келиб қаради. Қайтиб ололмаслигини билиб, уйига жўнади.

Уйга келиб, отни қазноққа боғладим. Ўлжани айвонга қўйиб, отамнинг олдида кирдим. Бор гапни айтдим. Отам бир оз сукут сақлади-да:

– Ўғлим, шошиласан-да, гоҳида ўйламай иш қиласан. Овқатингни еб, хуржунни олган жойингга олиб бориб қўй, – деди. Айтганини қилдим. Ўзимча шумлигим тутиб, хуржунни чоч қилиб узумга тўлдирдим. Сизмаганини гирдига сочиб қўйдим...

Қишлоқда шов-шув гап кўпайиб кетди. Нима эмиш, мен ўғрини роса ўласи қилиб урибман. Аҳволи оғирлигидан шифохонада ётганмиш. Ҳар кун ваҳима гап: фалончи бечора ўлим тўшагида ётганмиш...

Тонг пайти келган катта опам: «Нималар қилиб қўйдинг, қамалиб кетасан, аҳмоқ!» деди. Ўрол акам ҳам қаттиқ хафа бўлди. Мени кўрган заҳоти тажанглиги тутди, ғазабланиди. Ўғри қуролдоши экан.

Кун ўтиб, қишлоқ фалолари келишди. Уларга «участкавой» бош. У бир оз бақир-чақир қилди-да, секингина билагимдан тутди.

– Ука, аҳволинг чатоқ, отанг билан гаплаш, бу хунук муаммони ҳал

қилиш йўли бор. Ёмон шармандалиқдан қутулиб қолсан, буванинг хурмати, ўзим ёрдам бераман, – деди.

Мен «участкавой» айтган муаммони ҳали унчалик тушунганим йўқ. Гап-сўзларни ҳам ўйламаётгандим. Фақат отамнинг келишини жуда кутаётгандим. Қодирқул Тўраев секин суҳбатга қўшилди. – Ўртоқ бошлиқ, бу бола узум қоровули бўлса, нима учун айбдор бўлиши керак? Қани, ука, ўша ярамас ўғрининг хуржуни қолган деб эшитдим, шуни кўрсат.

Мен Қодирқул ака, «участкавой» ва бошқаларни эргаштириб тўғри узумзорга бошлаб бордим. «Участкавой» хуржун тўла узумни кўрди-да: «Воҳ-воҳ, – деб юборди. – Мен ўлай-да ўғрига ишонмай!» деганича машинасига миниб жўнаворди. Қодирқул ака: «Баракалла, полвоним, тўғри иш қилдинг. Бундай зараркунандалар ҳамма жойни бузади. Шундайлардан яна уч-тўртта бўлса, узум пилони қандай бажарилади?!» деди тутакиб. Бош бухгалтер Умирзоқ ака қулоғимга шипшиди: «Ука, иложи бўлса, яна бир халтани узумга тўлдириб қўй, булар йўқолмасин. Ўғри ҳали кўп хунар кўрса-тишга уриниши мумкин», деди.

Кунлар ўтаверди. Узум узишга ҳашарчилар келиб турарди. Мен узумзор ва яна хуржун қоровули. Улар бир менга, бир айланиб чирий бошлаган хуржун ва халтадаги

узумларга қараб, илжайишади. Воқеани эшитган бўлсалар керак-да. Мен чегарада турган қўриқчи аскар каби ғўддаяман.

Узоқдан фаоллар, бош бухгалтер ва яна бир неча киши менга яқинлашиб кела бошлади. Бири олдимга келди-да, елкамга қоқиб:

– Баракалла, аскар! – деб қўйди. Чириган узумни тарозида тортишди: 66 кило. Умирзоқ бухгалтер:

– 66 килограмми 60 кунга купайтиринлар-да, туманга топширинлар. Бир ўғрини деб боғ қоровулини қаматишга йўл қўймаймиз, – деди. Йиғилганлар «участкавой»га «Шумкасал келса келсин, келмаса, мана бу акт билан аризани тўғри прокурорга топширамиз», деб унинг бир нусхасини шифохонага жўнатишди.

Орадан бир неча соат ўтгандан сўнг бир пайт ўғри келди. У қизариб-бўзариб узр сўради. Ўртадаги узумга тўлиб тошган хуржуни ва унинг ёнидаги халтага қараб, баттар бўғриқди. Нимадир демоқчи эди. Қодирқул ака гапиртирмади.

– Сенга ўхшаган кесмирти каламушлар давлат мулкини талон-торож қиладилар!..

Бу воқеага ҳам 33 йил бўлди. Ҳар эслганимда отамнинг товуши қулоғим остида жаранглайди: «Тўқ юр, тўғри юр. Қинғирнинг қийиғи оғриқли бўлади».

Шундай қилиб, менинг биринчи «аскарлик хизматим» шундай кечганди.

АЛЛЕРГИК РИНИТНИ

“
Бу касаллик кейинги йилларда бутун дунёда шундай авж олдики, инсонлар уни шамоллаш касаллиги билан бир хил тавсифлай бошлади. Чунки бунда ҳам беморда тез-тез аксириш, бурун битиши, томоқда қичишиш каби шамоллашга хос ҳолат кузатилади. Афсуски, бу касаллик қиш мавсумида ёш болалар ўртасида ҳам кўп учрамоқда. Аллергияни шамоллашдан фарқлай олмаётган ота-оналар эса уни даволашда жиддий хатога йўл қўйишмоқда. Дориларни ўзбошимчалик билан бир вақтда қабул қилиш, антибиотикларни бетартиб қўллаш болалар ўртасида аллергия касалликларни янада ривожлантиряпти. Чунки нотўғри қабул қилинган дорилар касалликнинг авж олишига сабаб бўлмоқда. Аслида бу касаллик ростдан ҳам шамоллашнинг бир турими? Уни қандай даволаш мумкин? Қуйида шу ҳақда маълумот берамиз.

ШАМОЛЛАШ БИЛАН АДАШТИРМАНГ!

Аллергик ринит бугун турли хил химикатлар ишлатилиши ортаётган ва тоза ҳаво ўрнини чиқинди газлар эгаллаётган ривожланган саноат давлатларининг замонавий муаммосига айланди. Симптомлари шунчалик таъсирчанки, инсоннинг ишчанлик қобилияти ва ҳаёт сифатига салбий таъсир кўрсатади. Унинг икки тури мавжуд: улар мавсумий ва доимий. Касалликнинг мавсумий тури аломатлари одатда йилнинг маълум вақтларида, кўпинча баҳорда, ўсимликларнинг гуллаш даврида содир бўлади. Иккинчи тури эса фаслларга қараб эмас, доимий намоён бўлади. Кўпинча уни чанг каналари ёки ҳайвон эпидермиси чақиради.

Хўш, оғиз ва бурун бўшлиғида аллергия қандай пайдо бўлади?

Бунда алергенлар (*нафас йўллари таъсирловчи моддалар*) бурунга, томоққа, кўзга тушиб, семиз ҳужайраларни активлаштиради. Бу ҳужайралар юқоридаги симптомларни юзага чиқарувчи гистамин моддасини ажратади. Натижада инсонда шу касаллик белгилари пайдо бўла бошлайди.

Нималар алерген бўлиши мумкин?

Дарахтлар ва ўсимликлар чанги, чанг каналари, моғор, мушук, ит, от ёки парранда, озиқ-овқат маҳсулотлари (*масалан, сут, ёнғоқ, помидор, тухум*) бўлиши мумкин. Афсуски,

аллергенни аниқлаб бўлмайдиган ҳолатлар ҳам учраб туради.

Нима аллергия ринит аломатларини янада яққол намоён қилади?

Асосан турли хил кимёвий моддалар, масалан, сигарет тутуни, бўёқлар, лаклар, косметика маҳсулотлари, аспирин. Баъзан ҳиссий стресс, алкоголь, совуқ ва нам ҳаво, кондиционерлар (*афсуски, баъзи инсонлар бу касалликни асосан баҳор ва куз мавсумига хос деб билишади*) ҳам касаллик кўзғатувчи бўлади.

Вақтида шифокорга кўринмаса...

Оддий тошмадан тортиб бронхоспазм, квинки шиши, анафилактик шок, ундан ҳам оғirroғи эса Лаелла ва Стивенс-Жонсон синдромларигача асоратлар бериши мумкин. Охирги икки ҳолатда ўлим кўрсаткичи юқори.

Болаларни бу касалликдан ҳимоя қилиш мумкинми?

Аллергенга индивидуал сезувчанликни 100 фоиз бошқариш имконсиз. Аммо буни она ҳомиладорлик давридан бошлаши керак. Ҳомиладорлик вақтида она гипераллерген маҳсулотларни меъёридан ортиқ емаслиги анча фойда беради.

Бу касаллик ирсиятга боғлиқ(ми)?

Боғлиқ. Аллергиядан азият чекаётган кўпчи-

лик беморлар сўраб-суриштирилганда уларнинг ота-оналарида ёки қариндошларида ҳам аллергия бўлганлиги аниқланган. Шунинг учун бу касаллик билан оғриган ота-оналарнинг фарзандларида ҳам аллергияга мойиллик юқори бўлади. Биламизки, ҳозир болалар томоғида аллергия ҳолати кўп кузатиляпти. Натижада ота-оналар фарзандларига ўзбошимчалик билан дорилар беришяпти. Кўплаб дориларни бир вақтда қабул қилиш, антибиотикларни бетартиб қўллаш эса аллергия касалликларни ривожлантиряпти.

Яна бир муҳим факт

Камида 1 ёшгача бўлган болани фақат она сути билан озиқлантириш лозим. Сигир сути билан озиқлантириш, сунъий овқатларни эрта бериш, дориларни бетартиб қўллаш каби ҳолатларга йўл қўйилмаса, аллергия касалликларнинг олди олинган бўлади. Зеро, касалликни даволагандан кўра, олдини олган минг чандон яхши. Даволашга келсак, фақатгина алерголог шифокорлар кўриги тавсия этилади.

Доимий парҳез талаб қилинмайди

Чунки доимий парҳез беморни бир оз қийнаб

қўяди. Сабаби, инсон ўзига керакли минераллар, витаминлар, оқсил, углевод ва ёғларни озиқ-овқатлар орқали қабул қилади. Бахтга қарши, кўпгина алерген моддалар таркибида бизга керакли моддалар мужассам.

Касалликни қандай даволаш мумкин?

Уни тўлиқ тузатишнинг иложи бўлмаса-да, замонавий тиббиёт касаллик симптомларини енгиллаштириб, ҳаёт сифатини яхшиловчи усулларни ишлаб чиққан.

1. Аввало, ўзингизга ёрдам беринг!

Соғлом, мўътадил овқатланишга ўтинг, фастфудлардан қочинг. Спорт билан доимий шуғулланинг. Шифокор тавсия қилмаган бўлса, бурун учун томчи ва аэрозолларни давомли ишлатманг. Тўғри, улар касаллик симптомларини камайтиради, лекин кўп ишлатсангиз, қарама-қарши таъсир кўрсатиши мумкин.

2. Аллергия чақирувчилардан қочинг!

Аввало, организмгиз учун алерген нималигини билиб олинг. Агар аллер-

гиянгиз мавсумий бўлса, ўсимликлар чангланиш даврида, кузги хазонрезги вақтида кўпроқ ёпиқ биноларда бўлинг. Уйда тозалikka эътибор беринг. Чекманг ва атрофдагилардан ҳам шуни илтимос қилинг.

3. Яллиғланиш ва инфекцион касалликларга эътиборли бўлинг!

Унутманг, тиш кариеси ёки тонзиллит каби касалликларни даволамай туриб, аллергиядан тўлиқ қутулишнинг иложи йўқ. Шунингдек, ошқозон-ичак касалликларига ҳам ўз вақтида эътибор қаратилса, аллергияни даволаш сари катта қадам қўйган бўласиз.

4. Соғлом турмуш тарзига риоя қилинг!

Имкон қадар ҳар куни очиқ ҳавода спорт билан шуғулланинг, ёзда совуқроқ сувда чўмилинг (*фақат шамоллаб қолманг*), зеро, мутахассис маълумотларига кўра, совуқ сув билан ювинганда иммунитет мустаҳкамланади, инсоннинг руҳий-ҳиссий ҳолати яхшиланади. Бу эса аллергияни даволашда жуда муҳим омил саналади.

BU YILGI MAVSUM YANGICHA QOIDALAR ASOSIDA

2021-yilgi mavsumda Mudofaa vazirligi Oliy sport natijalarini rivojlantirish markazi (MVSM) vakillaridan iborat O'zbekiston dzyudo terma jamoasi Fransiya harbiylar o'rtasida o'tkazilgan dunyo birinchiligida 4 ta oltin, bitta bronza medalni qo'lga kiritgan holda umumjamoa hisobida 1-o'rinni egallagan, MVSM a'zosi Diyora Keldiyorova esa "Katta dubulg'a" turnirlarida g'oliblikka erishgan birinchi ayol dzyudochi sifatida yurtimiz sporti tarixidan joy olgandi. Xo'sh, dzyudochilarimizni bu yil xalqaro maydonda qanday jiddiy musobaqalar kutmoqda, o'tgan yilgi muvaffaqiyatlar bu yil ham takrorlanadimi?

Avvalo, shuni ta'kidlash joiz, bu yilgi mavsum musobaqalari nafaqat bizning yurt dzyudo muxlislari, balki butun dunyo dzyudo mutaxassislari uchun ham kutilmagan natija va voqealarga boy bo'lishi mumkin. Chunki 2022-yil davomida o'tadigan dzyudo musobaqalari avvalgilaridan farqli ravishda yangilangan dzyudo qoidalar asosida tashkil etiladi. Xususan, bundan buyon usulga tushib qolgan dzyudochi yiqilayotganda tirsagi yoki qo'lini tatamiga qo'yib olsa, raqibiga baho berilishi barobarida ogohlantirish oladi. Bellashuv vaqtida raqibining libosidan ushlash holatini uzsa-yu, o'zi darhol hujumga o'tmasa, ogohlantirish bilan jazolanadi. Bahs vaqtida kiyim va sochlarni tartibga keltirib olish uchun qo'shimcha bir marotaba ruxsat beriladi. Ikkinchi va uchinchi tartibga keltirilishlar vaqt cho'zish sifatida ogohlantirishga sabab bo'ladi. Shu va shu kabi IJF saytida bildirilgan boshqa o'zgarishlar dzyudo mutaxassislarning ta'kidlashicha, katta tajribaga ega mahoratli dzyudochilarni ham bellashuvlar davomida chalg'itib qo'yishi va kutilmagan natijalarga olib kelishi mumkin. Xalqaro dzyudo federatsiyasi taqvimida

yangilangan qoidalar bo'yicha boshlanadigan joriy yilning ilk xalqaro yirik turniri 28–30-yanvar kunlari Portugaliyaning Odivelash shahrida o'tkaziladigan Gran-pri musobaqasidir.

Jahon dzyudo muxlislari uchun, ayniqsa, yurtimiz sport ishqibozlari uchun o'tgan hafta yana bir kutilmagan yangilik sodir bo'ldi. Xalqaro dzyudo federatsiyasining eski taqvimida dunyo dzyudochilarining eng nufuzli musobaqasi bo'lgan kattalar o'rtasidagi jahon chempionati 2022-yil avgust oyida poytaxtimiz Toshkent shahrida o'tkazilishi ko'rsatilgandi. IJFning o'tgan hafta e'lon qilgan, ya'ni 2022-yil uchun yangilangan taqvimiga ko'ra, mazkur chempionat joriy yilning 2–9-oktabr kunlari o'tkaziladi.

IJFning yangi musobaqalar taqvimiga binoan, 2022-yil mobaynida dzyudo bo'yicha 16 ta xalqaro miqyosdagi nufuzli turnir tashkil etiladi. Ulardan o'n bittasi Yevropa mamlakatlarida, 4 tasi Osiyo qit'asida va bittasi Janubiy Amerikada o'tkaziladi.

Xalqaro dzyudo federatsiyasi taqvimida bo'yicha 2022-yilgi yirik musobaqalar	
28–30-yanvar	Portugaliya, Odivelash Gran-pri
5–6-fevral	Fransiya, Parij "Katta dubulg'a"si
17–19-fevral	Isroil, Tel-Aviv "Katta dubulg'a"si
25–27-mart	Gruziya, Tbilisi "Katta dubulg'a"si
1–3-aprel	Turkiya, Antalya "Katta dubulg'a"si
20–22-may	Rossiya, Qozon "Katta dubulg'a"si
4–6-iyun	Germaniya, Dyusseldorf "Katta dubulg'a"si
24–26-iyun	Mo'g'uliston, Ulan-Bator "Katta dubulg'a"si
8–10-iyul	Vengriya, Budapesht "Katta dubulg'a"si
15–17-iyul	Xorvatiya, Zagreb Gran-pri
10–13-avgust	Ekvador, yoshlar o'rtasida jahon chempionati
24–27-avgust	Bosniya va Gersegovina, o'smirlar o'rtasida jahon chempionati
2–9-oktabr	O'zbekiston, kattalar o'rtasida jahon chempionati
21–23-oktabr	BAA, Abu-Dabi "Katta dubulg'a"si
4–6-noyabr	Ozarbajon, Boku "Katta dubulg'a"si
3–4-dekabr	Yaponiya, Tokio "Katta dubulg'a"si

2022-yil dzyudochilarimizni kutib turgan mas'uliyatli musobaqalardan yana biri sentabr oyida Xitoyning Xanchjou shahrida o'tkaziladigan yozgi Osiyo o'yinlaridir.

Dzyudochilarimiz ushbu musobaqalarga tayyorgarlikni 8–25-yanvar kunlari poytaxtimizdagi "JAR" sport-sog'lomlashtirish majmuasida tashkil etilgan xalqaro o'quv-mashg'ulot yig'ini bilan boshlashdi. Terma jamoamiz a'zolariga bu yilgi sport mavsumi uchun ilk tayyorgarlik bosqich vazifasini o'tab bergan mazkur qo'shma mashg'ulotlarda vakillarimiz bilan birgalikda Rossiya, Avstriya, Livan, Hindiston, Mongoliya, Qirg'iziston davlati terma jamoalari a'zolari ham ishtirok etdi.

2022-yilgi musobaqalarda Diyorbek O'razboyev (-60 kg, MVSM), aka-uka Kemran va Sardor Nurillayev (-60 kg, MVSM), Muhriddin Tilovov (-66 kg, MVSM), Jaloliddin Boynazarov (-73 kg, MVSM), Hikmatilloh To'rayev (-73 kg, MVSM), Sharofiddin Boltaboyev (-81 kg), Davlat Bobonov (-90 kg, MVSM), Muhammadkarim Xurramov (-100 kg, MVSM), Alisher Yusupov (+100 kg), Diyora Keldiyorova (-52 kg, MVSM) va Gulnoza Matniyazova (-70 kg, MVSM) kabi xalqaro maydonda katta tajriba orttirgan mahoratli dzyudochilarimiz hamda porlab chiqayotgan umidli yoshlarimizdan muvaffaqiyatlar kutib qolamiz.

SHOHSUPA

(xabarlar)

BOKS

Qit'a miqyosida ilk marotaba tashkil etilgan 22 yoshgacha bo'lgan o'g'il-qizlar o'rtasidagi boks bo'yicha Osiyo chempionatiga poytaxtimiz mezbonlik qilmoqda. Musobaqa 30-yanvarga qadar davom etadi. Bangladeshda esa fransuz boksi – Savat bo'yicha o'smirlar va kattalar o'rtasida III Osiyo chempionati bo'lib o'tdi. Bunday musobaqada ilk marotaba ishtirok etgan O'zbekiston terma jamoasi a'zolari Asso va Komba yo'nalishlari bo'yicha bahslarda 3 tadan oltin va kumush medalni qo'lga kiritgan holda umumjamoa hisobida faxrli 3-o'rinni egalladi.

KAMONDAN OTISH

Rossiyada kamondan otish bo'yicha xalqaro turnir bo'lib o'tdi. Musobaqaning aralash juftlik bahslarida qatnashgan hamyurtlarimiz Amirxon Sodiqov hamda Ziyodaxon Abdusattorova juftligi barcha raqiblariga qaraganda chapdastligini namoyish etib, oltin medalga sazovor bo'ldi. Bronza medal uchun kechgan bahsda yana ikki vakilimiz Ozodbek Ungalov hamda Kamola Yunusova raqiblaridan ustun kelgan holda xalqaro turnir shohsupasidan joy olishdi.

GANDBOL

2002–2004-yillarda tug'ilgan yoshlar o'rtasida Eronda o'tkazilgan xalqaro turnirda Botir Karadjayev murabbiyligidagi O'zbekiston yoshlar terma jamoasi guruh bahslaridan muvaffaqiyatli o'tdi va keyingi bosqichda Iroq (28:15), Gruziya (43:29), Turkiya (33:26), Eron (38:21) yoshlar terma jamoasi ustidan ham ishonchli g'alabaga erishdi. Mezbonlarning 2004-yilda tug'ilgan yoshlar terma jamoasiga qarshi deyarli tengma-teng kechgan bahsda esa yoshlar terma jamoamiz 22:23 hisobida imkoniyatni boy berib qo'ydi va xalqaro turnirni 3-o'rin bilan yakunladi.

KURASH

Mamlakatimiz mustaqillikka erishishi natijasida milliy sportimiz kurash ham xalqaro maydonga yuz tutdi. Endilikda 130 dan ziyod davlatda kurash federatsiyalari faoliyati yo'lga qo'yilgan. Kurashni xalqaro maydonda ommalashtirish borasida 2022-yilda ham o'nlab nufuzli musobaqalar tashkil etiladi. Jumladan, mart oyida yurtimiz kattalar va yoshlar o'rtasida Osiyo chempionatiga mezbonlik qilsa, noyabr oyida Hindistonda kattalar o'rtasida jahon chempionati bo'lib o'tadi. 2018-yilgi yozgi Osiyo o'yinlarida ilk bor kurash bo'yicha musobaqa o'tkazilgandi, joriy yil sentabr oyida Xitoyda o'tadigan yozgi Osiyo o'yinlarida ham bobomeros sportimiz yana bir karra qit'a polvonlarini bellashuvlarga chorlaydi.

VOLEYBOL

Osiyo voleybol konfederatsiyasi (AVC) kelgusi yilning qit'aviy musobaqalar taqvimini e'lon qildi. Unga binoan, 17 yoshgacha bo'lgan qizlar o'rtasidagi IV Osiyo chempionatiga poytaxtimiz Toshkent mezbonlik qiladigan bo'ldi. Ta'kidlash joiz, tarixda birinchi marta O'zbekistonda voleybol bo'yicha qit'a chempionati o'tkaziladi va u 6–13 iyun kunlari Toshkentdagi "Yunusobod" sport majmuasida tashkil etiladi.

QISHKI OLIMPIADA

4-fevral kuni Xitoyda XXIV qishki Olimpiada o'yinlari boshlanadi. Unda yurtimizning bir nafar sportchisi, ya'ni tog' chang'isi bo'yicha Komiljon To'xtayev ishtirok etadi. Eslatib o'tamiz, O'zbekiston milliy olimpiya qo'mitasi XOQ tomonidan rasman 1993-yili tan olingan va o'tgan yillar mobaynida mamlakatimiz olimpiyachilari Vatanimiz bayrog'i ostida 7 ta qishki va 7 ta yozgi Olimpiada o'yinlarida qatnashib, 13 ta oltin, 7 ta kumush, 21 ta bronza, jami 41 ta medalga sazovor bo'lgan.

Rasul JUMAYEV,
"Vatanparvar"

AMALGA OSHIRILGAN ISHLAR SARHISOBI

O'zbekiston Respublikasi Milliy gvardiyasi markaziy apparatida "Milliy gvardiya tizimida jinoyatchilik va huquqbuzarlikning oldini olish bo'yicha amalga oshirilgan ishlar" yuzasidan onlayn yig'ilish bo'lib o'tdi.

Unda Respublika Harbiy prokuraturasi, Harbiy sudi, Milliy gvardiya va uning viloyatlar bo'yicha boshqarmalari, Qo'riqlash bosh boshqarmasi va uning hududiy boshqarmalari qo'mondonliklari shaxsiy tarkibi hamda hududiy harbiy prokurorlar ishtirok etdi.

Tadbirida huquqbuzarliklar va jinoyatchilikning oldini olish, murojaatlar bilan ishlash, mustahkam harbiy intizom hamda faoliyatga doir boshqa sohalarida e'tibor qaratilishi lozim bo'lgan masalalar yuzasidan atroflicha so'z yuritildi. Shundan so'ng hududiy boshqarma boshliqlarining ma'ruzalari tinglandi.

Shuningdek, yig'ilishda jinoyatchilikka qarshi kurashish va barvaqt oldini olish maqsadida huquqbuzarlik ahvolini muntazam tahlil qilib, amaliy tadbirlarni rejali, maqsadli va samarali olib borish, bunda faoliyatga zamonaviy axborot kommunikatsiya texnologiyalarini keng tatbiq etish hamda muhokama qilingan faoliyatga doir boshqa masalalar yuzasidan aniq tavsiyalar bildirilib, yakunda tegishli qarorlar qabul qilindi.

Adliya podpolkovnigi Qobil ANARBOYEV,
Respublika Harbiy prokuraturasi bo'lim boshlig'i

Buxoro harbiy prokuraturasi tashabbusi bilan Milliy gvardiya Qo'riqlash boshqarmasi binosida viloyatda joylashgan harbiy qism va muassasalarda tergovga qadar tekshiruvni amalga oshirish vakolati berilgan harbiy xizmatchilar ishtirokida "Harbiy qism va muassasalarda jinoyatga oid arizalar, xabarlar hamda boshqa ma'lumotlarni qabul qilish, ro'yxatdan o'tkazish va hal etish, ushbu ma'lumotlarni "E-material" axborot tizimiga kiritish tartibi" mavzusida o'quv-amaliy seminar mashg'uloti tashkil etildi.

AMALIY SEMINAR O'TKAZILDI

Unda harbiy prokuratura xodimlari tomonidan mas'ullarga Bosh prokuratura, Davlat xavfsizlik xizmati, Mudofaa, Ichki ishlar, Favqulodda vaziyatlar vazirliklari, Davlat bojxona qo'mitasi va Milliy gvardiyaning 2020-yil 2-noyabrda "Jinoyat va hodisalarga oid ariza, xabar va boshqa ma'lumotlarni qabul qilish, ro'yxatga olish va ko'rib chiqish tartibi to'g'risida"gi nizom talablari yetkazilib, "E-material" axborot tizimidan amalda foydalanish yuzasidan mahorat darsi o'tib berishdi.

O'quv-amaliy mashg'ulotda ishtirok etgan harbiy xizmatchilar tergovga qadar tekshiruv o'tkazishda duch kelayotgan qiyinchiliklar yuzasidan mutaxassislarga o'z savollari bilan murojaat qilishdi va zarur javoblarni olishdi.

Adliya podpolkovnigi Javharbek SOBIROV,
Buxoro harbiy prokurori

#Islohotlar samarasi

Mamlakatimizda sudlar faoliyatiga zamonaviy axborot texnologiyalarini keng va bosqichma-bosqich joriy etish bo'yicha keng ko'lamli ishlar amalga oshirilyapti. Islohotlar fuqarolar va tadbirkorlik subyektlariga o'z huquqlari va manfaatlarini himoya qilish uchun sudga murojaat qilishni erkinlashtirish, nizolarni o'z vaqtida ko'rish, odil sudlovga bo'lgan ishonchni oshirish hamda sudlar faoliyatida ochiqlik va shaffoflikni ta'minlashda muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda.

2020-yilning 3-sentabrida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Sud hokimiyati organlari faoliyatini raqamlashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori qabul qilinganligi ham ushbu sohadagi islohotlar samaradorligini ta'minlash, fuqarolar va tadbirkorlik subyektlariga ko'rsatiladigan interaktiv elektron xizmatlar turlarini kengaytirish, sudlarda ishlarni ko'rishda mutasaddi idoralar bilan ma'lumot almashinuvini integratsiya qilish orqali ortiqcha qog'ozbozlikka butunlay chek qo'yishda alohida ahamiyat kasb etdi.

Albatta, mazkur hujjatning qabul qilinishi o'z-o'zidan

bo'lgani yo'q, to'plangan boy huquqiy tajribamiz, demokratik an'ana va qadriyatlar, xalqaro tashkilotlar, ekspertlar tomonidan berilgan tavsiyalar va ilg'or xorijiy amaliyot yutuqlari hisobga olingan. Xususan, ushbu qaror bilan har bir murojaatni ko'rib chiqish jarayonining onlayn kuzatib borilishini ta'minlash, sud binolarida interaktiv xizmatlardan erkin foydalanish imkoniyatini yaratish, maxsus axborot dasturlarini joriy etish orqali sudyalarning hamjamiyati organlari faoliyatining ochiqligi hamda shaffofligini ta'minlash, sud majlislarida masofadan turib, jumladan, mobil qurilmalar va elektron hamkorlikning

boshqa shakllari orqali ishtirok etish imkoniyatini kengaytirish, shuningdek, ish bo'yicha taraflar uchun sud qarorlarini onlayn tarzda olish imkoniyatini yaratish, sudning axborot tizimlari, ma'lumotlar bazalari va boshqa dasturiy mahsulotlari axborot hamda kiberxavfsizligini ta'minlash, xizmat axborotlari va ma'lumotlarni kompleks himoya qilish bo'yicha choralarni kuchaytirish sud hokimiyati organlari faoliyatini raqamlashtirishning keyingi bosqichidagi vazifalari etib belgilandi.

Keling, shu o'rinda mazkur qaror asosida ishlab chiqilgan 2020–2023-yillarda sud hokimiyati organlari faoliyatini raqamlashtirish dasturida belgilangan ayrim chora-tadbirlar haqida to'xtalib o'tsak.

Dasturda qayd etilganidek, 2021-yil 1-yanvardan boshlab barcha sudlarda sud majlislarini ish bo'yicha taraflarning iltimosnomasi va raislik qiluvchining roziligi bilan audioyozuvdan foydalangan holda qayd etib borish, sud majlislarini bayonnomalarini ushbu tizimdan foydalangan holda shakllantirish, 2021-yil 1-iyuldan boshlab apellyatsiya va kassatsiya instansiyasi sudlarida ishlarni sudyalarning o'rtasida avtomatik ravishda taqsimlash hamda 2021-yil 1-oktabrdan esa barcha ishda ishtirok etuvchi shaxslarni

sud majlislarining vaqti va joyi haqida "SMS" xabar orqali bepul asosda xabardor qilish, 2022-yil 1-yanvardan sud qarorlarini ish bo'yicha taraflarga onlayn tarzda, ularning iltimosnomasi bo'yicha qog'oz shaklida taqdim etish, 2022-yil 1-iyulga qadar sud hokimiyati organlari faoliyatida, shu jumladan, fuqarolar va tadbirkorlik subyektlariga odil sudlovga erishishda qulaylik yaratish maqsadida 10 ga yaqin interaktiv xizmatlar ko'rsatishni yo'lga qo'yish, 2023-yil 1-yanvardan sud ishlarni davlat arxiviga elektron shaklda topshirish va qabul qilish tartibi joriy etilishi ko'zda tutilmoqda. Xo'sh, mazkur tartibotning amaliyotga tatbiq etilishi fuqarolar va sudlar uchun qanday qulaylik hamda imkoniyatlar, sud ishlarni yuritishda qanday yengillik va afzalliklar yaratadi. Avvalambor, sud majlislarida taraflarning iltimosnomasi bo'yicha raislik etuvchining roziligi bilan audioyozuvdan foydalangan holda qayd etib borish tartibining joriy etilishi sud muhokamalarining oshkoraligi va shaffofligini ta'minlashda muhim turtki bo'ladi. Boshqa tomondan esa bu sudyalarda sud majlislarini protsessual jihatdan belgilangan talablarga qat'iy rioya etgan holda olib borish mas'uliyatini oshiradi.

Apellyatsiya va kassatsiya instansiyasi sudlarida ishlarni

sudyalarning o'rtasida avtomatik ravishda taqsimlanishi fuqarolarning odil sudlovga bo'lgan ishonchi oshirishini mustahkamlashi shubhasiz. Chunki sudyalarning o'rtasida ishlarni tashqi aralashuvlarsiz avtomatik ravishda taqsimot qilinishi har xil shubhali va korrupsion holatlarga yo'l qo'yilmasligining oldini oladi.

Bundan tashqari, barcha ishda ishtirok etuvchi shaxslarni sud majlislarining vaqti va joyi haqida "SMS" xabarnoma orqali bepul xabardor qilish tartibining joriy etilishi ko'zda tutilayotganligi sud majlislarini o'z vaqtida o'tkazishda muhim omil hisoblanadi. Sir emaski, amaliyotda u yoki bu nizolarni ko'rishda aksariyat holatlarda taraflardan birining sud majlisi tayinlangan kun va vaqti haqida xabardorligini ta'minlash masalasida muammolar borligi ham bor gap.

Istirok etuvchi shaxslarni sud majlislarining vaqti va joyi haqida "SMS" xabar orqali bepul asosda xabardor qilish tartibining yo'lga qo'yilayotganligi esa sud majlislarining o'z vaqtida o'tkazilishini, taraflarning sud muhokamasida bevosita ishtirokini ta'minlashda va eng muhimi adolatli qarorlar qabul qilishida muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Akmal BOBONAZAROV,
O'zbekiston Harbiy
sudining sudyasi

O'ZBEKISTONDA

XALQARO REYTING E'LOH QILINDI

“Global Firepower” portalining “Global Firepower Index–2022” jahon reytingida O'zbekiston armiyasi 54-o'rinni egalladi.

Ma'lumotlarga ko'ra, 2021-yilda O'zbekiston armiyasi harbiy qudrati bo'yicha Markaziy Osiyo davlatlari orasida birinchi, jahonda esa 51-o'rinni egallagan edi.

Mamlakatimiz 2022-yilgi reytingda ham Markaziy Osiyo davlatlari ichida birinchi o'ringa saqlab qolgan.

Jumladan, Qozog'iston 64-o'rin, Turkmaniston 83, Qirg'iziston 90, Tojikiston 111, Afg'oniston esa 118-o'rinni qayd etgan.

Birinchi o'rinni an'anaviy ravishda Qo'shma Shtatlar egallagan. Kuchli o'nlikka, shuningdek, Rossiya, Xitoy, Hindiston, Yaponiya, Janubiy Koreya, Fransiya, Buyuk Britaniya, Pokiston va Braziliya kirgan. Reytingda jami dunyoning 140 ta davlati armiyasi baholangan.

HAMSHIRALAR BIRIKTIRILADI

2022-yil 1-apreldan boshlab endokrin kasalliklarni erta aniqlash va maqsadli kuzatishni ta'minlash uchun tibbiy kuzatuv va patronajning yangi modeli joriy etiladi.

Endokrin kasalliklar mavjud oilalarga maxsus tayyorgarlikdan o'tgan patronaj hamshirasi birlashtiriladi. Patronaj hamshirasi tomonidan endokrin kasalligi bo'lgan, umumiy holati qoniqli yoki xavf guruhidagi aholi erta aniqlanadi va differensiallashgan yondashuv asosida kuzatib boriladi.

Tibbiy kuzatuv natijalari bo'yicha xavf omillari yuqori bo'lgan bemorlar oilaviy shifokorlarga yo'naltiriladi.

Endokrin kasalliklar bo'yicha xavf guruhiga kiruvchi bemorlar ustidan doimiy kuzatuv o'rnatish maqsadida barcha tibbiyot brigadalarini glyukometr va maxsus test yaproqchalari bilan ta'minlanadi.

Mazkur hujjatga asosan bolalar, o'smirlar, homilador va emizikli ayollar yod preparatlari bilan bepul ta'minlanadi.

AQSHDAN BITTA OLDINDA

Xalqaro futbol tarixi va statistikasi federatsiyasi (IFFHS) 2021-yil mobaynida dunyoning eng yaxshi milliy ligalar ro'yxatini e'lon qildi.

Unga ko'ra, kuchli uchlikni Braziliya, Angliya va Italiya tashkil etgan bo'lsa, O'zbekiston ligasi 80 ta davlat orasida AQShdan bitta baland o'rinda, ya'ni 66-pog'onada qayd etildi.

Osiyo qit'asida kuchlilar ro'yxatida Janubiy Koreya (22), Yaponiya (34), Eron (40) va Saudiya Arabistoni (48) qayd etilgan.

Ushbu statistikaga ko'ra, O'zbekiston xalqaro reytingda 66-o'rinda, qit'ada kuchli beshlikda, turkiy tilli davlatlar orasida Turkiya va Ozarbayjondan keyin 3-o'rinda ko'rsatilgan.

JAHONDA

QO'SHIMCHA KUHLAR YUBORILADI

Yens Stoltenberg. Rossiya Davlat dumasining mudofaa qo'mitasi raisi Andrey Kartapolov Rossiya AQSh Boltiqbo'yi davlatlari va Sharqiy Yevropada harbiylarini ko'paytirishiga munosib javob qaytarishini aytgan.

NATOga a'zo mamlakatlar Sharqiy Yevropaga qo'shimcha kuchlar yuborishni boshlaydi, bu haqda alyans saytida ma'lum qilingan. “NATO o'zining va barcha ittifoqchilarining himoyasi uchun barcha zarur choralarini qabul qilishda, jumladan, alyansning sharqiy qanotini mustahkamlashda davom etadi. Biz hamisha xavfsizlik bilan bog'liq vaziyatning har qanday yomonlashuviga kollektiv mudofaani kuchaytirish orqali javob qaytaramiz”, dedi NATO Bosh kotibi

BOSH VAZIR OGOHLANTIRDI

bilan birga, u bosqin bo'lishi muqarrar, deb hisoblamasligini ham aytib o'tgan. “O'ylaymanki, sog'lom fikr ustun keladi”, deya qo'shimcha qilgan Boris Jonson.

Buyuk Britaniya Bosh vaziri Boris Jonson Ukrainaga “bostirib kirish” Rossiya uchun og'riqli, shafqatsiz va qonli jarayon bo'lishidan ogohlantirib, buni “yangi Checheniston”ga tenglashtirdi. “Biz Kremiga bu (bosqin) halokatli qadam bo'lishini tushuntirishimiz kerak. O'ylaymanki, Rossiyadagi odamlar bu yangi Checheniston bo'lishi mumkinligini tushunishlari juda muhim”, deya Bosh vazirning so'zlarini keltiradi “Reuters”. Shu

UMUMAN OLGANDA IJOBIY

Imamo'glu kuchli qor ko'plab muammolar tug'dirayotgan bo'lsa-da, umuman olganda ijobiy hodisa ekanini qayd etgan. Chunki o'tgan yili Turkiyadagi suv omborlarida suv hajmi bir necha yillik minimumlarga tushib ketgan edi.

Turkiyaning ko'plab hududlarida bir necha kun davomida kuchli qor yog'ishi oqibatida yo'llarda harakatlanish qiyinlashgan. Mamlakat favqulodda holatlar idorasi axborotiga ko'ra, ob-havo sharoiti tufayli Turkiya bo'ylab 4 600 ga yaqin kishi yo'llarda qolib ketgan, 6 700 dan ortiq kishi boshpanalarga joylashtirilgan. Zarurat tufayli minglab odamlarga oziq-ovqat mahsulotlari yetkazib berilgan. Istanbul meri Akrom

BERLUSKONI ISHTIROK ETMAYDI

qilaman. Yevroparlamentariy va siyosiy yetakchi sifatida asossiz ravishda mening nomim bilan bog'langan tortishuvlardan qochaman”, degan sobiq Bosh vazir.

Italiyaning sobiq Bosh vaziri, 85 yoshli Silvio Berlusconi navbatdagi prezidentlik saylovda ishtirok etmaslikka qaror qildi. “La Repubblica” gazetasi yozishicha, Berlusconi o'z bayonotida saylovda g'olib chiqish uchun yetarlicha mashhur ekanini, ammo “mas'uliyat ruhi” tufayli saylovda qatnashmaslikka qaror qilgani haqida aytgan. “Bugun Italiyaga birlik kerak. Men mamlakatimga boshqachasiga xizmat

MINTAQADA

YANGI VAZIRLAR TAYINLANDI

Qozog'iston Prezidenti Qosim-Jomart Toqayev Ruslan Jaksilikovni mamlakat mudofaa vaziri etib tayinladi. Bunga qadar Jaksilikov ichki ishlar vazirining o'rinbosari – Milliy gvardiya bosh qo'mondoni lavozimida faoliyat yuritib kelayotgan edi. Shuningdek, mamlakat rahbari Yerkin Botakanovni Milliy gvardiya bosh qo'mondoni etib tayinladi. Bunga qadar Botakanov Milliy gvardiya bosh qo'mondonining birinchi o'rinbosari sifatida ishlab kelgan. Eslatib o'tamiz, 5-yanvar kuni Qozog'istonni qamrab olgan ommaviy namoyishlar fonida Qosim-Jomart Toqayev Asqar Mamin boshchiligidagi hukumatni iste'foga chiqargan edi.

TASHQI YORDAM OQIBATLARI

“Tolibon” hukumati raisi Muhammad Hasan Oxund iqtisodiyot masalalari bo'yicha Kobulda bo'lib o'tayotgan anjumanda Afg'onistonning sobiq hukumatini “dunyodagi eng korrupsiyalashgan”, deb atadi. Uning so'zlariga ko'ra, oxirgi 20 yil davomida mamlakat iqtisodiyoti “xorijiy yordam hisobiga tirik turgan”, hukumat xarajatlarning 75 foizi “tashqaridan moliyalashtirish hisobiga qoplangan”. “Bu yordam samarasiz bo'ldi va korrupsiyani vujudga keltirdi. Uning ma'lum bir qismigina foyda keltirdi, mablag'ning katta qismi turli loyihalarni amalga oshirish bahonasida chetga olib chiqib ketilgan”, deb ta'kidladi Oxund.

BAZALARGA YANGI TEXNIKALAR

Rossiya Mudofaa vazirligi Markaziy harbiy okrugi qo'shinlari qo'mondoni general-polkovnik Aleksandr Lapin Tojikiston va Qirg'iziston hududidagi Rossiya harbiy bazalari 2022-yilda 70 dan ortiq yangi harbiy texnika bilan ta'minlanishini ma'lum qildi. Bu haqda MHO matbuot xizmati xabar berdi. Bazalarga qanday tipdagi texnika yetkazib berilishi aniqlashtirilmagan. Ma'lumki, Rossiyaning Qirg'izistondagi “Kant” harbiy bazasi KXSHT davlatlarining havo bo'shliqlari xavfsizligini ta'minlashda ishtirok etadi. Bazaga joylashtirilgan jangovar texnika tarkibidan Su-25 tipidagi qiruvchi samolyotlar va Mi-8 tipidagi vertolyotlar joy olgan.

REJA OSHIRIB BAJARILGAN

Tojikistonda bojxona organlari tashkil etilganining 30 yilligi keng nishonlandi. Shu munosabat bilan o'tkazilgan yig'ilishda Respublika bojxona xizmati boshlig'i general-leytenant Xurshid Karimzoda 2021-yil yakunlari bo'yicha bojxona tomonidan davlat byudjetiga 6,81 mlrd somoni (603,3 mln dollar atrofida) kelib tushgani, bojxona to'lovlari rejasi 116,8 foizga bajarilganini ma'lum qildi. Uning so'zlariga ko'ra, bunday natijalarga mazkur tarmoqning ma'muriy tizimi modernizatsiya qilingani, shuningdek, tovarlarning noqonuniy olib kirilishiga qarshi kurashning kengaytirilishi hisobga erishilgan.

Bugungi kun talablari asosida haydovchilar tayyorlashga e'tibor qaratayotgan O'zbekiston Respublikasi mudofaasiga ko'maklashuvchi "Vatanparvar" tashkilotining Surxondaryo viloyati kengashi tasarrufidagi Uzun tumani o'quv sport-texnika klubi jamoasi tomonidan o'tgan yil mobaynida 600 nafar "B", "BC" hamda "C" toifali haydovchi tayyorlashga erishildi.

YOSHLAR — INTILUVCHAN, FAOL

Ayni paytda ham bu yo'nalishdagi faoliyat ko'lami yanada rivojlantirilib, bo'lajak haydovchilarning yetarli darajada bilim olishlari uchun mashg'ulotlar olib borilmoqda.

— Mashg'ulotlar jarayonida tinglovchilar o'zlarini qiziqtirgan barcha savollariga to'liq javob olishlari mumkin, — deydi O'STK boshlig'i Abduqodir Rahimov. — Chunki tashkilotimizda tajribali o'qituvchi va amaliy boshqarishni o'rgatuvchi-ustalar darslar samaradorligini oshirish, tinglovchilarga avtomobilni mohirona boshqarish sir-asrorlarini qunt bilan o'rgatmoqda. Mashg'ulotlar qiziqarli va mazmunli olib borilishiga erishilmoqda. Bundan tashqari, tumandagi "Yoshlar daftari" ro'yxatiga kiritilgan yoshlarga imkoniyat va qulayliklar yaratilmoqda. Birgina o'tgan yilda shu ro'yxatdagi yoshlarning 75 nafari imtiyozli ravishda haydovchilik kurslarida tahsil oldi. Endilikda ham bu kabi yoshlar haydovchilik kasbi bilan bir qatorda hayotda kerak bo'ladigan qo'shimcha kasb-hunarlarini egallash imkoniyatiga ega bo'ldi. Bu borada

tuman hokimligi va Yoshlar ishlari agentligi bilan hamkorlikda qilinadigan ishlar bosqichma-bosqich amalga oshirilyapti.

Shu o'rinda aytib o'tish o'rinliki, ayni paytda tashkilotda haydovchilikka tayyorlanayotgan yoshlar orasida muntazam ravishda harbiy-vatanparvarlik targ'iboti faol olib borilmoqda. Yoshlar turli sport to'garaklariga jalb etilib, ularning ham ma'nan, ham jismonan sog'lom bo'lishlariga e'tibor qaratilyapti. Klub qoshida "Havo miltig'idan o'q otish", "Motokross" kabi seksiyalar muvaffaqiyatli faoliyat ko'rsatmoqda. Muhimi, bu to'garaklarda ellikka yaqin yoshlar muntazam shug'ullanyapti.

Tuman yoshlarining ona Vatanga sadoqatli, fidoyi insonlar bo'lib yetishishlari uchun harbiy-vatanparvarlik targ'iboti doirasida tadbirlar o'tkazish yaxshi yo'lga qo'yilgan. Chunonchi, O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari tashkil etilganligining 30 yilligi hamda Vatan himoyachilari kuni munosabati bilan "Vatanparvarlik oyligi" doirasidagi tadbirlar shular jumlasidandir.

Akbar ALI

#Yong'in xavfsizligi

ELEKTR QURILMALARIDA YONG'IN CHIQISH SABABLARI

Elektr simlarida, mashina cho'lg'amlari va apparatlarda qisqa tutashuv, ortiqcha yuklanish hodisasi, ulash (kontakt) joylarida katta o'tish qarshiligi, uchqun va elektr yoyi, shuningdek, yong'inga qarshi qoida va tartiblarining buzilishi elektr qurilmalarida yong'in chiqishining asosiy sabablari hisoblanadi.

QISQA TUTASHUV — normal ish holatidagi har qanday ko'zda tutilmagan kichik qarshilik orqali fazalar orasidagi tutashuv bo'lib, yerga yotqizilgan neytral tizimida esa bir yoki bir nechta fazalar tutashuvining yerga o'tishidir (yoki nol simiga).

Elektr tarmoq'dagi qisqa tutashuv tarmoqdagi umumiy qarshilikning tez kamayishiga olib keladi (kamayish darajasi tarmoqdagi qisqa tutashuv nuqtasining o'rniga bog'liq). Bu esa normal holatdagi tokka nisbatan tarmoq toklarining oshib ketishi, tarmoqdagi kuchlanishning kamayishiga olib keladi. Bu ayniqsa, qisqa tutashuv o'rnida baland bo'ladi.

QISQA TUTASHUVNING ASOSIY SABABLARI bo'lib ochiq izolyatsiyalanmagan elektr

simlaridan shamol ta'sirida va har xil predmetlar orqali fazalar va faza bilan neytral simlarning ulanib qolishi, elektr simlarida, kabel, mashina va apparatlarda himoya qatlamining (izolyatsiya) atrof-muhit ta'sirida buzilishi, himoya qatlamining eskirishi, kuchlanishning yuksalishi, yashinning to'g'ridan-to'g'ri tushishi, elektr moslamalariga qarovsizlik va mexanik jarohatlanishi kabi omillardir.

QISQA TUTASHUVDAN MUHOFAZALANISH UCHUN: birinchidan, qisqa tutashuv hosil bo'lishiga yo'l qo'ymaslik; ikkinchidan, xavfli toklar ta'sirini cheklash, ya'ni himoya apparatlarini (saqlagich, avtomat) qo'llash kerak.

Bundan tashqari, qisqa tutashuvning oldini olish

amallariga elektr qurilmalarini montaj qilish, ularni to'g'ri tanlab, ekspluatatsiya qilish kiradi. Taqsimlov qalqonlari, mashinalar, apparatlar, qurilmalar, sim va kabellar atrof-muhit, elektr tokining qiymati hamda turi, kuchlanish, yuklanish quvvatiga mos kelishi kerak.

QISQA TUTASHUV XAVFI Zamonaviy elektr tizimida qisqa tutashuv toklari o'n ming amperga yetadi. Bunday toklar qisqa vaqt ichida katta hajmda issiqlik ajratib chiqaradi va haroratni yuqori darajaga yetkazib, yonadigan himoya qatlamini alangalantiradi, metall o'tkazgichlarni eritib, atrof-muhitga quvvati katta bo'lgan uchqunlarni tarqatadi. Bu esa yengil alangalanuvchilarning o't olishiga va portlashiga olib keladi. Issiqlik ta'siridan tashqari, qisqa tutashuv katta mexanik ta'sirga ega. O'tkazgichlar mustahkamligi kam bo'lsa, ularni qotirib turuvchilari buziladi.

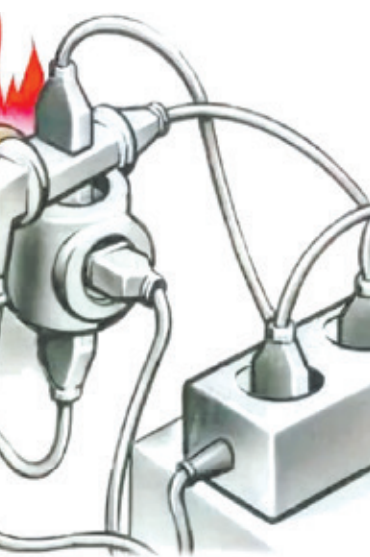
Qisqa tutashuv xavfini kamaytirish, yo'qotish uchun himoya apparatlari o'rnatiladi. Ular himoya qatlamining alangalanishini, o'tkazgichlardagi tok o'tkazuvchi tolalar erishining oldini oladi. Buning uchun tezkor ishlaydigan avtomatlar (o'chirish vaqti 0,008-0,005 soniya) va

eruvchi saqlovchilar ishlatiladi. Kuchlanishni kamaytirish uchun qisqa tutashuv paytida generatorlar elektrostansiyalarda kuchlanishni avtomat ravishda me'yorlar (anr) vositasi bilan jihozlanadi.

YUKLANISHNING ASOSIY SABABLARI:

ishchi tokka simlar kesim yuzasining to'g'ri kelmasligi; simning kesim yuzasini hisobga olmasdan ko'zda tutilmagan tokni qabul qiluvchilarning bir tarmoqqa parallel ulash; tarmoqdagi kuchlanishning me'yordan pasayishi; haroratning ko'tarilishi va boshqalar.

Katta o'tish qarshiligining oldini olish uchun sim va kabellarni ulash joylarini, apparatlarni kontakt qismlari mustahkamligini (boltli, kavsharlash, payvandlash, presslash, qisqichlar orqali) ta'minlash; zang, qurum bosgan kontaktlarni tozalash; alyumin va mis tolali simlarni ulashda maxsus qisqichlarni qo'llash;

mis, latun, bronzadan bo'lgan kontaktlarni oksidlanishdan saqlash uchun ularning ustki qismini yupqa simob, kumush bilan qoplash; sim tolalarini ulash joylarini atrof-muhit ta'siridan himoyalash uchun izolyatsiyalash; kuygan kontaktlarni almashtirish va h.k. Bundan tashqari, ekspluatatsiya qilish jarayonida ulangan joylarni (kontaktlarni) doimiy nazorat qilib turish lozim.

Podpolkovnik Zokir KENJAYEV, Toshkent garnizoni yong'in nazorati inspeksiyasi boshlig'i

Yoshlarimiz qalbidagi vatanparvarlik hissini yuksaltirish va mustahkamlash buyuk kelajagimizni barpo etishda o'ziga xos ahamiyat kasb etadi. Ta'kidlash joizki, bu muhim vazifaga O'zbekiston Respublikasi mudofaasiga ko'maklashuvchi "Vatanparvar" tashkilotining Toshkent viloyati kengashi tasarrufidagi Yangiyo'l shahar o'quv sport-texnika klubi jamoasi ham munosib hissa qo'shib kelmoqda.

MUHI VAZIFAGA MUNOSIB HISSA

Xususan, harbiy-vatanparvarlik g'oyalarini targ'ib etish, ommaviy kasb mutaxassislarini tayyorlash hamda sportning texnik va amaliy turlarini rivojlantirish borasida olib borilayotgan ishlar shular sirasidandir.

– Bugungi kunda o'quv sport-texnika klubimiz tomonidan Yangiyo'l shahar mudofaa ishlari va xalq ta'limi bo'limi, shuningdek, Yoshlar ishlari agentligi, ma'naviyat va targ'ibot markazlarining shahar bo'limlari bilan hamkorlikda harbiy-vatanparvarlik targ'iboti uzluksiz olib borilyapti, – deydi O'STK boshlig'i Nazirjon Saidov. – Chunonchi, shahar mudofaa ishlari, xalq ta'limi bo'limi hamda Yoshlar ishlari agentligi, davlat va jamoat tashkilotlari bilan hamkorlikda turli ma'naviy-ma'rifiy tadbirlar o'tkazilmoqda. O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari tashkil etilganligining 30 yilligi hamda Vatan himoyachilari kuni munosabati bilan "Xalq va armiya – bir tan-u bir jon!" shiori ostida hamda "Vatanparvarlik oyligi" doirasida bir-biridan qiziqarli va foydali tadbirlar o'tkazildi.

Bundan tashqari, shahar O'STK jamoasi tomonidan "Yoshlar daftari", "Temir daftar" ro'yxatlariga kiritilgan yoshlar faoliyatiga ham alohida e'tibor qaratib kelinmoqda. Ular har tomonlama qo'llab-quvvatlanib, muntazam ravishda o'quv mashg'ulotlari va sport to'garaklariga jalb etilmoqda. O'tgan yili shu ro'yxatdagi yoshlarning 40 nafari imtiyozli ravishda haydovchilik guvohnomalariga ega bo'lishdi, ularning tengdoshlaridan yana 20 nafari gaz-elektrpayvandchi mutaxassisligiga tayyorlandi.

Ayni paytda tashkilotda sportning texnik va amaliy turlarini rivojlantirish, turli sport to'garaklari ishini yo'lga qo'yish, sport musobaqalarini tashkil etishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Shuningdek, shahar terma jamoasini shakllantirish hamda ularning viloyat va respublika musobaqalarida ishtiroki sifatini oshirish yuzasidan salmoqli ishlar qilinaypti.

Xususan, yangiyo'llik kord-aviamodelchilar o'tgan yili Namanganda o'tkazilgan mamlakat bosqichida faxrli birinchi o'rinni egallagan bo'lsa, "Yoshlar daftari" ro'yxatiga kiritilgan yoshlar o'rtasida yozgi biatlon bo'yicha Chirchiq shahrida o'tkazilgan respublika musobaqasida 2-o'rinni qo'lga kiritdi. Shu kunlarda 20 nafarga yaqin o'smirlar sport to'garaklariga jalb qilingan. Ular bilan doimiy ravishda tajribali sport murabbiylari mashg'ulot olib boradi. Bu esa, o'z navbatida, sportchi yoshlarning muntazam shug'ullanishlari uchun qulay imkoniyat yaratmoqda.

Tashkilot faoliyatining muhim yo'nalishlaridan biri malakali haydovchi mutaxassislarini tayyorlashdir. O'tgan yili ming nafardan ziyod "B", "BC", "C", "E" toifali haydovchilar tayyorlangan bo'lsa, ayni kunlarda ham bir necha guruhlarda tinglovchilar o'zlari xohlagan toifalar bo'yicha o'qishni davom ettirmoqda. Buning uchun tashkilotda bugungi kun talabidan kelib chiqqan holda barcha zarur shart-sharoitlar yaratilgan.

Xizmatlar litsenziyalangan

O'zbekiston Respublikasi mudofaasiga ko'maklashuvchi "Vatanparvar" tashkiloti Toshkent viloyati kengashi tasarrufidagi Yangiyo'l shahar o'quv sport-texnika klubi jamoasi Yangiyo'l shahri va tumanida istiqomat qilayotgan barcha yoshlarni "B", "BC", "C", "E" toifali haydovchilik kurslariga o'qishga, shuningdek, sportning texnik va amaliy turlaridan "Yozgi biatlon", "Kord-aviamodel" kabi seksiya va to'garaklarda shug'ullanishga taklif etadi.

Manzilimiz: Yangiyo'l shahri Samarqand ko'chasi, 44-uy.

Telefon: (97) 749-81-53.

BOLAJON

SOBIRJON FARMER

Sobirjon qo'shni Rahima xolarnikiga kirdi-yu, hayron qoldi. Katakda besh-oltita tovuq tinmay qaqag'lardi.

– Ha, tinmagurlar-a, – dedi Rahima xola. – Tuxum berganlari yaxshiku-ya, lekin odamni tindirmaydi-da.

– Qancha tuxum beradi, xola? – qiziqsinda Sobirjon.

Rahima xola unga jilmayib qaradi:

– Qancha mehr bersang, qancha don bersang, shuncha ko'p tuxum olasan.

O'sha suhbatdan keyin Sobirjonning fikr-xayoli tovuq boqishda bo'lib qoldi. Bu haqda onasiga aytdi. Onasi uning yelkasiga qoqib:

– To'g'ri o'ylabsan, bolam, o'g'il bola biror hunar yoki bir ish bilan shug'ullanishi kerak, – dedi.

Sobirjon velosiped olish uchun yig'ib yurgan pulini chamaladi. Ikki oylik yigirmata jo'jaga yetar ekan. Daftoriga o'zicha tovuqxonaning o'lchamini chizayotganda xonaga dadasi kirib keldi:

– Ha, o'g'lim, geometriyani? – so'radi dadasi qiziqib.

– Tovuqxona qurmoqchiman. Yig'ib yurgan pulim yigirmata jo'jaga yetar ekan. Agar yaxshilab boqsam, ikki oyda tuxumga kirib qolishadi. O'zimiz yeymiz, ortganini sotamiz.

– Devorini xom g'ishtdan o'zim ko'taraman, faqat old tarafiga simto'r kerak bo'ladi.

– Bo'pti, – dedi dadasi nimalarnidir hisoblagach. – Simto'mi men topib beraman. Bemalol boshlayver.

Maktabdan kelgan Sobirjon omborxonadan g'isht quyadigan qolipni topdi. Akasi g'isht quyganida yordamlashib, ko'zi pishgan. Terlab-pishib yuz dona g'isht quydi. G'ishtlar qurigach, ularni o'zi chizgan loyiha bo'yicha loy bilan terib, suvab chiqdi. Old tarafini simto'r bilan mahkamladi. Biroq tomini yopishga kelganda aqli yetmay, shoshib qoldi.

– Ustini qanday yopish kerak? – so'radi dadasidan.

Dadasi uch-to'rtta yog'och olib kelib qanday yopish kerakligini o'rgatib ishiga ketdi. Kun peshinga og'gan payt tog'asi kelib qoldi.

– Hormang, hormang, jiyan. Nima harakat? – anchagina katta tovuqxona uni ham qiziqtirib qo'ygan edi.

– Endi jiyan, tovuqlarni kirib-chiqishi va tuxumlarni olish uchun eshik kerak bo'ladi, – tog'asi unga eshikchaning qanday yasashini tushuntirdi. Kechgacha eshikchalar yasab, ikki xonali mo'jazzgina tovuqxona tayyor bo'ldi.

Tanishlardan yigirmata jo'ja olib kelgan Sobirjonning qo'li qo'lga tegmasdi. Don sepadi, suvini yangilaydi, xilma-xil ko'katlarni maydalab beradi. Orada darslarini qiladi-yu, yana jo'jalarining oldiga yuguradi. Doim ko'chada koptok o'ynab, vaqtini o'tkazadigan bola uyga bog'landi-qoldi. Bu orada yozgi ta'tilga chiqishdi. Tomorqaga ekilgan pomidor, bodringlar pisha boshladi. Sobirjon ham ekinlarga qarar, ham jo'jalariga parvona bo'lardi.

Jo'jalar ham uning mehrini sezishdimi, kun sayin, hafta sayin o'sishib, uch oyda tuxumga kirdi. Ikki kunda bir chelak tuxum tayyor. Sobirjon mahalladagi do'konga ham tuxum topshira boshladi. Olingan daromad, qilingan xarajatlarni erinmay bir daftarga yozib bordi. Tovuqlariga har oyda veterinariya qilgan dorilarni berib turdi. Kuzga borib, Sobirjonning boshi qotib qoldi. Sababi uning beshta tovuq'i kurk bo'lgan edi. Onasining maslahati bilan ularga alohida joy qilib, tuxum bostirdi. Yigirma bir kun deganda hovlini jo'jalarning "chip-chip"i bosdi. Oq, qora, sariq tusli jo'jachalarning ovqat qidirib yugurishlari, ona tovuqlarning ularga mehribonligini ko'rib Sobirjon o'zida yo'q xursand edi. Onasi unga ko'makdosh bo'ldi. Kundalik tashvishlar va yugur-yugur bilan uch oy o'tdi. Sobirjonning jo'jalari katta bo'ldi. Ayrim jo'jaro'zlar hovlini boshiga ko'tarib qichqira boshlashdi.

– O'g'lim, – dedi unga bir kuni onasi, – jo'jalarning bir qismini tarqatish kerak.

– Nima qilamiz? – so'radi Sobirjon.

– O'zingga o'xshab tovuq boqishga qiziqadigan bolalarga ber. Ular ham ko'paytirishsin. Keyin mahallamizda boquvchisini yo'qotgan oilalar bor, ularga ham ber. Odam degan saxovatli bo'lish kerak, bolam.

Sobirjondan jo'ja, tovuq olgan qo'shnilar ham tovuqchilik bilan shug'ullana boshlashdi. Eng qizig'i, ikki oylardan keyin bo'ldi. Bir kuni ularning mahallasiga yopiq kuzovli "Isuzu" mashinasi kelib to'xtadi. Undan tushgan kishilar hokimiyat vakillari ekan. Ular kam daromadli, boquvchisini yo'qotgan oilalarga tovuq tarqatmoqchi ekan. Shunda mahalla oqsoqoli To'xtasin buva:

– Bu ishga sal kechikdinglar. Bizning mahalla bunday yordamga muhtoj emas, – deb Sobirjonning o'nga yaqin xonadonga bepul tovuq tarqatganini aytdi.

Ikki kundan keyin tuman hokimi va o'rinbosarlari Sobirjon bilan tanishish uchun kelishdi.

– Maktab o'quvchisi bo'lsa-da, mahalladoshlariga madadkor bo'lgan yosh tadbirkor Sobirjon Mansurovga maktabni bitirgach, ishlarini yanada kengroq yo'lga qo'yishi uchun kredit berishga qaror qildik, – dedi hokim.

Sobirjon xushxabarni onasiga yetkazish uchun uyga shoshdi. U darvozadan kirishi bilan jo'jaro'zlar uni tabriklagandek, birlariga jo'r bo'lib, qichqirib yuborishdi.

Boborahmat MUHAMMADIYEV

TENGDOHLARINGIZ IJODIDAN

Sabina TO'LAYEVA,
Mirzo Ulug'bek tumanidagi
210-maktab o'quvchisi

TOPISHMOQLAR

Qat-qat to'nli bu polvon,
Artib yig'ladi Javlon.
(zo'lyd)

Ko'zlarimga qilib zo'rlik,
Tongda ketdi charchab, sho'rlik.
(nyly)

Ko'zdan qochsin deb uyqu,
Jar soluvchi, ishi shu.
(zo'ox)

Daraxtlarning barglari,
Rang olar oltin misol.
Qay faslda, ayt, Muslim,
Yuz beradi shunday hol?!
(kny)

Xavf bo'lsa, koptok bo'lib,
Igna ko'rpa yopadi.
Zumda ko'z ochib turib,
Ilgarilab chopadi.
(Tirpiklan)

RESTORANGA BORIB, BIR TIKLANIB KELAY

1765-yili parijlik
Bulanje (*Boulangier*)
ismli kishi oshxonasi
kirish qismiga lotin tilida
“Venite ad me omnes,
qui stomacho laboratis et
ego restaurabo vos” deb
yozib qo‘yadi. Ma‘nosi:
oshqozoni qiynoqqa
solayotgan hamma
huzurimga kelaversin,
kuchingizni tiklab
jo‘nataman.

Bulanjening arzon va totli taomlari xo‘randalar orasida shuhrat qozonadi. Kunda-shundalar bu yerga peshlavhalardagi jumla ishora qilib “Tiklovchi” deb ot qo‘yib olishadi. Tiklovchi fransuzchada “restaurant” bo‘ladi, u “restaurer” – mustahkamlamoq, kuchini tiklamoq, tetiklashtirmoq fe‘lidan yasalgan. Shunday qilib yangi atama – restoran tilga ko‘chadi. Bu so‘zni dastlab shu oshxona mijozlari, keyinroq butun Parij, so‘ng esa butun dunyo ishlata boshlaydi.

Restoran hozirgi tushunchada XX asr boshlaridan keng qo‘llana boshlangan.

Ingliz tilida “restore” so‘zi bor, u ham “tiklamoq” degan ma‘noni anglatadi. Hozirgi tilimizda ishlatiladigan “restavratsiya” so‘zi qadimgi yodgorliklarni tiklashni anglatadi. Bu so‘zlar ham restoranga qarindosh. Ularning bari lotincha “restaurare” – tiklamoq, yangilamoq so‘ziga borib taqaladi.

Hozir restoranga borib tiklanib kelmaysiz, aksincha, restoranga borishdan oldin tiklanib, belni mahkam qilib olish kerak.

oriftolib.uz saytidan olindi.

BU FAKT

BMT Bosh Assambleyasi minbarida nutq so‘zlayotganlarga ma‘ruzani boshlash va tugatish vaqti kelgani haqida ogohlantirish beruvchi rangli chiroqlar mavjud. U xuddi svetaforda bo‘lgani kabi yashil, sariq va qizil chiroqlardan iborat. Yashilda ma‘ruzani boshlash, sariqda tugatishga tayyorlanish va qizil chiroqda ma‘ruzani tugatish lozim.

MANTIQ

Yuliy Sezar o‘z qo‘shinlariga qalqon va qilichlarini qimmatbaho narsalar bilan bezatishni buyurgan. Nima uchun?

AVVALGI SONDA BERILGAN MANTIQUIY SAVOLNING JAVOBI:

Bu kunlar ham o‘tib ketar...

OLMA SAVDOSI

Kech tushdi. Do‘konni berkitayotgan edim. Ortimdan bir kishi:
– Uka, olma olasizmi? – deb qoldi.
Chamasi 45-50 yoshlar atrofidagi kishi velosipedda olma sotib yurgan ekan.

– Qani, ko‘raychi, narxi qancha ekan? – oldiga yaqinlashdim.

– Sizga 7 500 so‘mdan qilib beraman, – dedi.

Darrov savdogarligim tutib ketdi.

– 5 000 dan bering, hammasini olaman, – dedim.

– Yo‘q, uka, mayli, sizga 7 000 dan beray, 4 kg xolos, hammasini oling, – dedi.

Qarasam 5 000 dan bermaydigan.

– Xo‘p, 6 000 dan bering, 2 kilosini olaman, – dedim, – hammasi ko‘pda axir.

Bir muddat o‘ylanib qoldi.

– Uka, hammasini oling, 6 500 dan beray, – dedi.

– Hammasini nima qilaman, amaki, ertaga ham sotaverasizda, – dedim.

– Yo‘q, bugun hammasini sotishim kerakda, keling, uka, mana xohlagan bittasini olib ta‘tib ko‘ring, juda shirin olmalar, – deb, salafan paket ichidan

bir dona olma olib menga uzatdi.

Ko‘zim amaki uzatgan olmaga emas, olma uzatilgan qo‘llarga tushib qoldi.

Sovuqdan tilim-tilim bo‘lib yorilib ketibdi. Bir vaqtlar, kuzning sovuq kunlarida, paxta dalasida paxta tergan vaqtimda, o‘zimning ham qo‘llarim shunday yorilib ketgan edi. Eslab, ichim achishib ketdi. Qilgan ishimdan xafa bo‘lib ketdim.

Menga uzatgan olmani olib, uni ham salafanga soldim-da, amakiga yuzlanib:

– 8 000 dan olaman, hammasini olaman, – dedim.

Narxni eshitib, menga ajablanib qaradi.

– Ha, ha, 8 000 dan olaman, – dedim yana qo‘shimcha qilib.

– Xazillashyapsizmi, uka? – deguncha, men pul sanashga tushib ketdim.

– Mana 32 000, rozi bo‘ling! – dedim.

Pulni qo‘limdan olarkan, sanab o‘tirmay, 2 000 so‘mni qaytarib berdi va:

– Men roziman, uka, siz ham rozi bo‘ling, – dedi.

Pullarni cho‘ntagiga solarkan, yana menga yuzlanib:

– Yaxshi bo‘ldi-da, juda zarur edi, – deb qo‘ydi, ko‘zlari quvna.

Amaki ketgach, qilgan ishimdan o‘zim ham xursand bo‘ldim, ko‘nglim yorishdi.

Lekin... yorilgan qo‘llar baribir ko‘z o‘ngimdan ketmayapti...

Murod TO‘XTANAZAROV

QADRLI MUSHTARIYLARIMIZ DIQQATIGA!

“Vatanparvar” gazetasi va “O‘zbekiston armiyasi” jurnali faoliyati bo‘yicha taklif va mulohazalar, savollar va tavsiyalarigiz bormi? Ijodiy ishlaringizni gazeta sahifalarida ko‘rishni istaysiz-u, tahririyat bilan aloqaga kirishish siz uchun murakkablik tug‘dirayaptimi? Bu endi muammo emas.

“Vatanparvar” birlashgan tahririyatining Telegram boti ishga tushdi:

@Vatanparvargazetasi_bot

Sizning fikringiz, ijodiy qarashlaringiz biz uchun muhim.

**SHU SONNING
ELEKTRON SHAKLI**

VATANPARVAR

MUASSIS

O‘ZBEKISTON
RESPUBLIKASI
MUDOFAA
VAZIRLIGI

www.mudofaa.uz

Tahririyat kengashi:

polkovnik Hamdam Qarshiyev
polkovnik Bahrom Zulfqorov
polkovnik Alisher Boboxonov
Maqsd Abilov

Tahririyatga kelgan qo‘lyozmalar taqiriz qilinmaydi va mualliflarga qaytarilmaydi. Mudofaa vazirligi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar departamenti – “Vatanparvar” Birlashgan tahririyatining kompyuter markazida sahifalandi.

Bosh muharrir vasifasini

vaqtincha bajaruvchi:

podpolkovnik

To‘lqin Jumanazarov

ISSN 2010-5541

Gazeta O‘zbekiston Matbuot va axborot agentligida 2008-yil 6-iyunda 0535 raqami bilan ro‘yxatga olingan.

Telefonlar:

kotibiyat: 71 260-36-50
buxgalteriya: 71 260-35-20
yuridik bo‘lim: 71 260-29-41
faks: 71 260-32-29

Navbatchi: leytenant Islomjon Qo‘chqorov

Sahifalovchi: Begali Eshonqulov

Musahhih: Zebo Sariyeva

Buyurtma: F-0105

Hajmi: 6 bosma taboq

Bichimi: A3

Adadi: 33 552 nusxa

Bosishga topshirish vaqti: 14:00

Topshirildi: 14:30

Gazetaning yetkazib berilishi uchun obunani rasmiylashtirgan tashkilot javobgar. Mualliflar fikri tahririyat nuqtayi nazaridan farqlanishi mumkin.

Gazeta juma kuni chiqadi.

Gazeta 1992-yilning 24-iyunidan chiqq boshlagan.

Nashr ko‘rsatkichi: 114.

Bahosi: kelishilgan narxda.

“Sharq” nashriyot-matbaa aksiyadorlik kompaniyasida chop etildi. Bosmaxona manzili: Toshkent shahri, Buyuk Turon ko‘chasi, 41-uy.

1 2 3 4 5 6

Manzilimiz:

100164, Toshkent, Universitet ko‘chasi, 1-uy.